

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ALMANCA'DA VE TÜRKÇE'DE
RENK SIFATLARI
(Karşılaştırmalı Çalışma)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haluk DAMA

ESKİŞEHİR - 1989

ÖNSÖZ

Günümüzde büyük önem kazanmış olan Karşılaştırmalı Dilbilim (Kontrastive Linguistik) -özellikle yabancı dille eğitim yapan okullar, yüksek okullar ve fakülte-lerin ilgi alanına daha çok girmektedir.

Konunun önce tanımı yapılmış, sonra Tarihsel Gelişimiyle, Bu Konuda Yapılan Diğer Çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Diğer aşamada asıl konumuz olan Almanca ve Türkçe'deki Renk Sıfatlarına değinilmiş ve bir Korpus üzerinde karşılaştırılarak dil normu (Sprachnorm) ve dil kullanımı (Sprachgebrauch) belirlenmiştir. Dil normunun, belli zaman kesitlerinde aynı toplumda dahi toplumun gelişmesi ve değişmesiyle, farklılaştığı saptanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Almanca'da ve Türkçe'de Renk Sıfatlarının, Almanca'dan Türkçe'ye çevrilişinde çevirideki metinde karşılıklarında, dil kullanımının dil normunu aşıp aşmadığını belirlemektir.

Ele alınan konu için farklı tarihlerde basılmış iki sözlükten; Denker-Davran, "Grosses Deutsch-Türkisches Wörterbuch" ve Karl Steuerwald, "Deutsch-Türkisches Wörterbuch" dan faydalanılmıştır.

Çalışmanın gerçekleşmesinde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölüm Başkanı ve Danışman Hocam sayın Prof.Dr. Nevin Selen'e, Alman Dili Eğitimi Bölümü eski başkanı Doç.Dr. Zeki Cemil Arda'ya ve Alman Dili Eğitimi Öğretim Kadrosuna gönülden saygı ve teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Eskişehir, 1989

Halûk Dama

ortaya çıkan ve diller arasındaki akrabalık ilişkilerini artsürem yöntemiyle inceleyen Tarihsel-Karşılaştırmalı Dilbilim'den de kesinlikle ayrı tutulmalıdır. Konfrontative Linguistik, Komparatistik'in bu klâsik biçiminden yalnızca amaç yönünden değil, durum ve yöntem açısından da farklıdır. Konfrontative Linguistik artsüremli değil eşsüremli yöneme dayanır ve genetik ya da tipolojik yönden akraba olan dillerle sınırlı değildir. Buna karşın Konfrontative Linguistik, Kontrastive Linguistik'ten de farklıdır ve bu farklılık şu noktalarda belirir:

1. Konfrontative Linguistik yalnız farklı iki dil arasındaki ayrımları değil, ortak yönleri de inceler.

2. Konfrontative Linguistik kuramsaldır, Kontrastive Linguistik ise uygulamaya yöneliktir. Yani, Kontrastive Linguistik, yabancı dil derslerinin uygulamalı amacı için, Konfrontative Linguistik'in kullanımındadır(1). Bu kavramların daha iyi anlaşılabilmesi için, terimlerin kaynaklandığı İngilizce sözcüklere bakmakta yarar vardır. Tek tek sözcüklerin anlamları şöyledir:

(1) İclâl ERGENÇ, Almanca ve Türkçe'nin Ses Yapılarının Karşılaştırılması, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları No: 345, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1984, s.6-7-8.'den "Sprachwissenschaft-Konfrontation-Fremdsprachenunterricht" VEB Verlag Enzyklopädie Leipzig 1981, s.71-74.

To contrast - Ayrımların aydınlığa kavuşturulması için bir şeyi, başka bir şeyle karşılaştırmak,

To compare - ne derece birbirlerine benzeyip benzemediklerini göstermek için nesnelere karşı karşıya getirmek,

To confront - karşı karşıya koymak.

Görüldüğü gibi, "contrast" sözlüksel yapısına göre "compare"nin, "compare" de "confront" un özel bir türüdür(2). Buna göre Karşılaştırmalı Dilbilimin görevlerini ve amacını şöyle sıralayabiliriz:

"a. Dillerin bugünkü durumlarını eşzamanlı olarak ele alması Kontrastiv Linguistik'in asıl ilgi alanıdır.

b. Karşılaştırılan diller arasındaki genetik akrabalıklar önemli değildir. Birbirleriyle akraba olmayan veya uzak olan dillerin karşılaştırılmasına daha çok ilgi duyar.

c. Dil ailelerinin yapısıyla ilgilenmez.

d. Bir dilin geçmişinin çeşitli devirlerindeki farklılıkları araştırmaz.

e. Tek tek diller ve dillerin devirleriyle ilgilenmez.

(2) İclâl ERGENÇ, a.g.e., s.6-7-8.

f. Genellikle iki dili, çok özel durumlarda birçok dili, fakat dillerin kaynağına inmeden karşılaştırır.

g. "Ulusalcılık" amacı yoktur.

h. Öğrenme zorluklarının tesbitine dikkat çekerek, yeni ve daha iyi ders kitaplarının teorisel çalışmaları yoluyla bu zorlukları önlemeye çalışır ve uygulamaya yöneliktir"(3).

Buraya kadar olan bölümde Karşılaştırmalı Dilbilim hakkında bilgi vermeye çalıştık. Öyle sanıyoruz ki bu bilgilerden sonra kısaca Karşılaştırmalı Dilbilimin tarihine de değinmek daha yararlı olacaktır.

1.2. Karşılaştırmalı Dilbilimin Tarihçesi

"Yabancı dil dersinin modern teorisi Karşılaştırmalı Dilbilimin doğmasına neden olmuştur. Bausch'a göre yazarı tarafından kesin olarak "karşılaştırmalı" diye adlandırılan ilk model 1949'da olmuştur. Bu Kuzey Amerika'lı dilbilimci G.L. Trager'in kısa yazısı olan "The Field of Linguistics" in içeriğinde bulunmaktadır". Fakat Karşılaştırmalı Dilbilimin gelişimi

(3) Vural ÜLKÜ, Affixale Wortbildung im Deutschen und Türkischen, ein Beitrag zur deutsch-türkischen kontrastiven Grammatik, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, No: 294, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1980.

pek tanınmayan Trager tarafından şekillenmiyor. En önemli teşvikler 1959'dan başlayarak Vasington'daki "Center for Applied Linguistics" tarafından hazırlanan ve yayınlanan "Contrastive Structure Series"(4) den geliyor. Karşılaştırmalı Dilbilim birinci safha olarak adlandırılan 60'lı yıllarda her yerde bir heyecan dalgası yarattı ve özellikle yabancı dil derslerinde olmak üzere bir tür mucize ilâç olarak görüldü. Fakat hemen eleştiren sesler de yükseldi ve daha sonraları "ilk heyecanla Karşılaştırmalı Dilbilimin yabancı dil dersindeki rolünün şüphesiz abartıldığı kabul edildi. Nickel birinci safhanın sonlarına doğru başlayan eleştiri ile ilgili olarak "Karşılaştırmalı Dilbilime olan ilginin doruk noktasını çoktan aşmış olması gerektiğini"(5) belirtti.

Fakat bunun tam tersi oldu. İlgi azalmadı aksine çoğaldı. Henüz bir yıl sonra, içlerinde yüksek dilbilimsel hakların hesaba katıldığı "yeni ilavelerden" ya da genel modellerin sunulduğundan bahsedebiliyordu

(4) Vural ÜLKÜ, a.g.e., s.15'den "Die ersten Bände über die kontrastive Phonologie und Grammatik von Englisch und Deutsch erschienen 1962; ihre Verfasser waren W.G. Moulton und H.L. Kufner. Die deutsche Fassung von "Die kontrastive Phonologie Deutsch-Englisch" von Kufner erschien 1971 in Deutschland".

(5) Vural ÜLKÜ, a.g.e., s.15'den "G. Nickel, Kontrastive Linguistik In: LGL", s.468.

Raabe. Bu modeller ikinci dil öğretiminin çok özel ve yalnızca dilbilimsel açıdan olmadığına kabul edilmesi ve "denenmiş, ispatlanmış ve düzeltilmiş süreçlerin devamı için büyük bir hazırlık oluşturulmasından herşeyden önce süregelen şu ana kadar eksik olan dil alanının duygusal ve hızlı açılması bakımından"(6) "yenilenen, büyüyen bir ilgi oluşturuyor. Karşılaştırmalı çalışmaların sayısı sadece batıda değil doğu bloku ülkelerinde de giderek artmaktadır"(7).

Birinci safhada (1962'den itibaren) "Center for Applied Linguistics" merkezi İngilizcenin-Almanca ile olan ayrımları konusunda çalışmalara başladı ve Yugoslavya bu konuda büyük projeler hazırladı.

70'li yılların başından itibaren "üçüncü bir eğilim ortaya çıktı. Bu eğilim herşeyden önce ülkelerde daha az uluslararası hazırlanan ulusal dillere gösterilen ilgileri ortaya koyan bir görüştü. Benzer diller arasındaki öğretim ve öğrenim durumlarının karşılaştırma analizlerini kolaylaştırabileceğini ve böylelikle

(6) Vural ÜLKÜ, a.g.e., s.16'dan "Konzeptionen der angewandten kontrastive Linguistik + KL.I. (Einleitung)."

(7) Vural ÜLKÜ, a.g.e., s.15-16'dan "Vgl.z.B. die Dissertationen Hans Georg DOEHRING, Satzstrukturen im Deutschen und im Vietnamesischen. Leipzig 1972 (Auszug in: DaF 10, 1973, 345 ff.); Karsten LEGERE, Probleme einer konfrontativen Analyse Deutsch-Swahili Leipzig 1974, u.a."

bir yapıya dönüştürmek için karşılaştırmalı projeler ya da karşılaştırmalı projelerdeki işbirliğinin gelişmesine büyük çaba harcanıyor"(8).

Karşılaştırmalı çalışmalara en büyük ilgi şu anda büyük projeler sürdürülen Almanya'da gözlenebilir. 1970 yılından beri Mannheim'daki IdS'nin (Institut für deutsche Sprache) çalışmaları Dışişleri Bakanlığı'nın Kültür Bölümü tarafından finanse edilen ve yöneticiliğini Gerhard Stickel'in yaptığı "Karşılaştırmalı Dilbilim Bölümü"nü bünyesinde barındırıyor. 1980 yılına kadar karşılaştırmalı gramerlerden dil çiftleri elde edilecek. Örn: Almanca, Japonca, İspanyolca, Lehçe (1972'den beri), Sırpça (1973'den beri) ve Rumence (1976'dan beri).

Büyük projelerin açıklanan hedefi, dil çiftlerinin tüm alanları tarif edilen ve karşılaştırılan, karşılaştırmalı geniş kapsamlı gramerlerdir.

Ancak bugüne kadar böyle eserler ortaya çıkmadı, bunun yerine sadece belirli dil alanlarında küçük çapta karşılaştırmalı araştırmalar yapıldı. Hatta "Karşılaştırmalı Gramer" başlığını taşıyan çalışmalar bile sadece kısmi alanları işliyorlar"(9).

(8) Vural ÜLKÜ, a.g.e., s.16'dan "Konzeptionen der angewandten kontrastive Linguistik +KL.I. (Einleitung)".

(9) Vural ÜLKÜ, a.g.e., s.18.

Buraya kadar olan bölümde ise Karşılaştırmalı Dilbilimin kısaca tarihine bakmaya çalıştık. Gerçekten de Vural Ülkü'nün de yukarıda belirttiği gibi büyük projelerle açıklanan "geniş kapsamlı gramer" çalışmaları pek yoktur. Genelde yapılan çalışmalar ise, dilbilime genel bir bakış ve fonetik olarak nitelendirebiliriz. Bu bölümden sonra Karşılaştırmalı Dilbilim alanında yapılan çalışmalara kısaca bir göz atalım.

1.3. Bu Alanda Yapılan Diğer Çalışmalar

"Modern dilbilimin başlangıcında da karşılaştırma yatıyordu. İlk olarak Sir William Jones 1786'da Sanskrit'in Yunanca, Latince ve Gotik ile olan akrabalığının farkına varmış ve dolayısıyla Avrupa'da Sanskrit öğrenimi ile eskiçağ araştırmalarını başlatmıştır"(10).

İclal Ergenç "Almanca Ve Türkçe'nin Ses Yapılarının Karşılaştırılması" adlı eserinde türkçe ve almanca ses ve ses dizgeleri açısından karşılaştırmıştır(11).

Hikmet Taflan almanca ve türkçede askerî terminolojileri ve onların günlük konuşma dillerini karşı-

(10) Vural ÜLKÜ, a.g.e., s.9.

(11) İclâl ERGENÇ, a.g.e.

laştırmalı olarak incelemiştir(12).

Almanya'da "Karşılaştırmalı Dilbilim alanında alman arkadaşı Klaus Liebe Harkort ile çalışmış olan Nükhet Cımilli "Sprachvergleich türkisch-deutsch" adlı eserlerinde türk ve alman dilini karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Fakat kendilerinin amaçladığı hedeften biraz uzaklaşmışlardır(13).

"Marlis Hellinger ise Almanca ve İngilizceyi dil sistemlerinin çeşitli düzlemlerinde karşılaştırırken (Fonetik, fonoloji, syntaks, semantik) karşılaştırmalı gramerin ana kavramlarına değinmekte, eşdeğerlilik, olumsuz aktarım kavramlarını açıklamasının yanı sıra Intersprache (ara dil) kavramına da açıklık getirmektedir"(14). Bu alanda yapılan diğer çalışmalar muhakkakki bu kadar değil. Daha yüzlerce sayabileceğimiz çalışmalar var. Ancak biz bu örneklerle bu konuda yetinme gereği

(12) Hikmet TAFLAN, Die Militärische Fachsprache im Deutschen und Türkischen, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lisans Üstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Batı Dilleri ve Edebiyatı (Alman Dili ve Edebiyatı) Bilim Dalı için öngördüğü Doktora Tezi olarak hazırlanmıştır. Ankara Ağustos, 1988.

(13) Nükhet CIMILLI, Klaus Liebe-HARKORT, Sprachvergleich türkisch-deutsch (publikation alfa) 3. Auflage. Düsseldorf. Pädagogischer Verlag Schwann, 1980.

(14) İclâl ERGENÇ, a.g.e., s.53'den "Kontrastive Linguistik Deutsch/Englisch", s.12-16.

duyduk. Çünkü amacımız asıl konumuz olan "Almanca'da ve Türkçe'de renk sıfatları" konusuna hazırlık yapmaktı.

Buraya kadar olan bölümde Karşılaştırmalı Dilbilim, onun tarihi ve bu alanda yapılan diğer çalışmalar hakkında bilgi vermeye çalıştık: "Renk sıfatları" konumuzun temelini oluşturduğu ve bu sıfatların dil normu (Sprachnorm) ve dil kullanımı (Sprachgebrauch) açısından incelemek olduğu için "renk sıfatlarının" almancada ve türkçedeki yerlerini belirlemek yerinde bir karar olacaktır.

2. Almanca'da ve Türkçe'de Renk Sıfatları

(Farbbezeichnungen im Deutschen und Türkischen)

Almanca'da ve Türkçe'de renk sıfatlarının yerini belirlemeden önce sıfatlara genel bir bakışın yararlı olacağı kanısındayız.

2.1. Sıfatlara Genel Bakış

"Sıfatlar vasıf ve belirtme isimleridir. Nesnelere çeşit çeşit vasıfları, çeşit çeşit belirtileri vardır. İşte sıfatlar bu vasıfların ve belirtilerin isimleridir. Demekki sıfatlar nesnelere vasıflandırma ve belirtme suretiyle karşılayan kelimelerdir. Nesnelere kendilerinin adları asıl isimlerdir. Sıfatlar ise nesnelere kendilerinin değil vasıflarının adlarıdır. Eğer nesne birçok vasfı olan bir varlık değil de yalnız vasıftan ibaretse o takdirde sıfat nesnenin ismi olur. Meselâ yeşil otun, yaprağın bir vasfının adı, yani otun yaprağın bir sıfatıdır. Fakat tek

başına bir rengin asıl ismidir. Demek ki sıfatlar asıl isimleri başka olan nesnelere bir vasfını belirttikleri zaman **sıfat**, tek vasıftan ibaret olan nesnelere karşıladıkları zaman **isimdirler**. Meselâ yeşil göz, sıcak oda, iki kişi misallerinde **yeşil**, **sıcak**, **iki** yanlarındaki isimlerin sıfatları; **yeşil**, **sıcak**, **iki** misallerinde ise yeşilin, sıcaklığı ve iki sayısının isimleridir. Şu halde sıfatlar tek başlarına vasıf ve belirtme isimlerinden başka bir şey değildir.

Türkçe'de sıfatlar vasıflandırdıkları veya belirttikleri isimlerin önüne gelirler. Demek ki sıfat bir ismin başına gelip o ismi vasıflandıran veya belirten kelimelerdir. Fakat bu kelimeler tek başlarına ortak isimlerden başka bir şey değildirler"(15).

2.2. Almancada Renk Sıfatları

Almanca'da renk sıfatlarının yerini belirlemek için önce almancada sıfatların sınıflandırmasını, diğer aşamada ise renk sıfatlarının hangi gruba girdiğini görelim.

Almanca'da sıfatları dört bölümde inceleyebiliriz:

(15) Muharrem ERGİN, Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi. Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım, İstanbul 1988, s.232-233.

1. "Bağlayıcı sıfatlar olarak adlandırılan "sein" ve "werden" fiillerinin kullanımı, semantik olarak anlam ayırt ederler. "sein" la yapılan sıfatlar desteksel yüklemeler, "werden" la yapılanlar ise süreçsel yüklemeleri oluştururlar. Farklılık gösteren sıfatlar iki grüptür:

(1) Hem "sein" la hem de "werden" la yapılabilen sıfatlar:

Örnek: Die Wäsche ist/*wird trocken.

Çamaşırlar kurudu/kuruyor.

(2) Sadece "sein" la yapılan sıfatlar

Örnek: Der Patient ist/*wird tot.

Hasta öldü/ölüyor.

2. Keza semantik farklılık, sıfatların düzenlenmesinde tek başına duran sıfatlarda semantik çekim hâli, semantik cümle modellerine bir temel oluştururlar. Bu çekim hâlinin sayısı ve tarzı sıfatın anlamına bağlıdır. Genellikle sıfatların sadece bir semantik çekim hâli vardır |(zumeist: ZI=Zustandsträger (durum taşıyıcısı)|. Sadece izafî azlıkta olan sıfatların iki ya da üç çekim hâli çeşitli tarzlara sahiptir |(Inh+Inhalt (içerik), Caus=Ursache (neden), Loc=Ort (yer, konum) v.s. |.

* Gramer kurallarına aykırı cümle.

Örnek: Der Angeklagte war des Diebstahls schuldig.(PlZTInh)

Zanlı hırsızlıktan suçluydu.

(ZT) (Inh) (¹P)*

(durum (içerik, konu) (yüklem)
taşıyıcısı)

3. Leksikal-semantik durumda sıfatların ayrılaşmasında nitel ve görelî sıfatlar bulmak mümkündür. Nitel sıfatlar, gerçek nesnenin özelliklerini direkt olarak ifade ederler (örneğin: büyük ev, zeki kız, iyileştirilebilen hastalık, somut işaret). İzafi sıfatlar gerçek bir nesnenin özelliklerini başka bir nesnenin ilişkisiyle ifade ederler; daha doğrusu yer, zaman gibi gerçeklik faktörü (bulgar şarabı= Bulgaristan'dan gelen şarap, dünkü gazete= dünün gazetesi v.s.).

Bu iki ana grubun -leksikal-semantik- içinde bilhassa sıfatsal özellik gösteren tarza uygun alt gruplar oluşur. Böylece gerçek nesnenin görünüşü ve durumu, nitel sıfatla karakterize edilebilir v.s. İzafi sıfatlar bir nesne tasarrufu veya kaynağa göre durumunu veya tesir sahasını v.s. tasvir edilebilir. Çoğunluk, bilhassa bu leksikal-semantik özelliklerle kesinleşmiş olan morfolojik-sentaks özellikler, sınırlı olarak birbirlerine bağlantılıdır. Bu nedenle

*¹P= Prädikat (Adjektiv+Kopulaverb)

¹P= Yüklem (sıfat+tamamlayıcı fiil)

morfolojik-sentaksın sınıflandırılması 3.4. dahilindedir.

4. Sıfatlar, semantik özelliklerin yanında morfolojik-sentaks özellikler dizisine de sahiptir.

a. Sıfatlar, tamlayıcı ve/veya yüklemli kullanılabilirler.

|(+attrib)(tamlayıcı), (+prädik)(yüklem)|

b. Sıfatlar, tamlayıcı olarak kullanımda genellikle çekilirler.

|(+dekl)(çekim)|

c. Çoğu sıfatlar derecelendirilebilirler.

|(+grad)(derece)|

d. Sıfatlar sekonder (ikinci derecede) değer taşıyıcı olarak ortaya çıkarlar.

3.4. Morphosyntaktische Subklassen

(Morfolojik-sentaksal tabii sınıflama)

Gruppe A |+attrib (sıfat), + prädik (yüklem)|

1. Gruppe A₁ |+dekl (çekim), + grad (derece)|

Bu gruba çok sayıda nitel sıfatlar girer ör: küçük, sıkı, ucuz, güzel, sağlıklı, genel, soyut. Renk sıfatları da sadece değişebilen anlamların derecelenmesine rağmen burada yerini almıştır.

Örnek: noch weissere Wäsche (=noch saubere Wäsche)

daha beyaz çamaşırlar (=daha temiz çamaşırlar)

die schwärzeste Nacht (=die dunkelste Nacht)
en siyah gece (=en karanlık gece)"(16).

Görüldüğü gibi almanca renk sıfatları, sıfatların sınıflandırılmasından ayrı olarak "morfolojik-sentaks tabii sınıflama" adı altında bir sınıflamaya dahildir. Bu bölümde yerini almıştır. Ancak sıfatların sınıflandırılmasında renk sıfatlarının üçüncü özelliği olan "leksikal-semantik" le sınırlı da olsa bağlantıları bulunduğu gözden kaçmamalıdır.

2.3. Türkçede Renk Sıfatları

"Sıfatlar birlikte kullandıkları isimleri, daha doğrusu o isimlerin karşıladığı varlıkları iki şekilde vasıflandırır, onların ya iç vasıflarını veya dış vasıflarını belirtirler. Varlığın iç vasıfları kendi bünyesine yapışık olmayan, kendi bünyesi dışındaki durumu ile ilgili bulunan vasıflarıdır. Varlığın kendi vasıflarını ifade eden sıfatlara **vasıflandırma sıfatları**, varlığın dış vasıflarını ifade eden sıfatlara ise **belirtme sıfatları** adı verilir"(17).

(16) Gerhard HELBIG, Joachim BUSCHA, Deutsche Grammatik Ein Handbuch für den Ausländerunterricht 8., neubearbeitete Auflage. VEB Verlag Enzyklopädie. Leipzig, 1984. s.308-309-310.

(17) Muharrem ERGİN, a.g.e., s.232-233.

Türkçe'de de küçük bir sınıflama yaparak türkçe'deki renk sıfatlarının yerini belirlemeye çalışalım.

Buna göre:

2.3.1. Vasıflandırma Sıfatları

"Vasıflandırma sıfatları nesnelere bünyesinde bulunan vasıfları gösteren kelimelerdir. Bütün vasıf isimleri, istisnalar dışındaki vasıf ifade eden bütün ortak isimler vasıflandırma sıfatı olabilirler. Bu sebeple vasıflandırma sıfatları sayısızdır:

beyaz (elbise)	yeşil (kazak)
altın (yüzük)	doğru (söz)
aç (hayvan)	eski (halı)
çetin (imtihan)	geçen (ay)
paslı (çivi)	demir (kapı)
gelecek (gemi)	sayısız (fayda)

Misallerde de görüldüğü gibi vasıflandırma sıfatları iki çeşittir: Nesne vasfı gösteren sıfatlar, hareket vasfı gösteren sıfatlar.

Nesne sıfatları **kalıcı** sıfatlardır: beyaz, eski, paslı, doğru gibi.

Hareket sıfatları **geçici** sıfatlardır: geçen, gelecek gibi. Bunlar nesnelere geçici hareket vasfını ifade ederler. Çabuk, hızlı, koşucu gibi hareket ifade eden başka kelimeler de vardır. Bunlar kalıcı isimler olarak asıl sıfatlardır ve isim olarak kalmağa daha elverişlidirler.

2.3.2. Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları nesnelere dış vasıflarını belirten sıfatlardır. Bunlar nesnelere bünyesinde olan bir vasfı göstermez, sadece nesneye yapışık olmayan dış vasıfları belirtirler.

Kısacası vasıflandırma sıfatları, nesneyi vasıflandıran, belirtme sıfatları ise nesneyi belirten sıfatlardır"(18).

Türkçe'deki sıfatların sınıflandırılması bu denli kısa değil. Ancak bu minik sınıflandırmadan anlaşılacağı üzere Türkçe'deki "renk sıfatlarının", "Vasıflandırma Sıfatları"nda yerinin belirlendiğini görmekteyiz.

İlerki bölümlerde örnek olarak alacağımız cümlelerimizdeki renk sıfatlarını dil normu ve dil kullanımı açısından inceleyeceğiz. Yani renkler Almanca'dan Türkçeye çevrilirken dil kuralları bozulup tamamen üslub mu kullanılmış yoksa dil kurallarına uyulmuş mu ya da ne kadar uyulmuş. Bunları belirlemeden önce dil normu (Sprachnorm) ve dil kullanımı (Sprachgebrauch) tanımlarını vermemiz gerekmektedir.

(18) Muharrem ERGİN, Üniversiteler İçin Türk Dili, Boğaziçi Yayınları A.Ş. İstanbul, 1986, s.292-294.

3. Dil Normu (Sprachnorm) ve Dil Kullanımı (Sprachgebrauch)

Her toplumda uyulması gereken kurallar vardır; Trafik kuralı, okullardaki davranış kuralları, yasalar gibi. Yine her toplumun da bir dili vardır. Ve bu dilin belli kuralları olacağı muhakkaktır. Gramer kuralı, fonetik kuralı v.b. gibi. Kullandığımız bu dilin kurallarına uyup onları zedelememiz gerekiyor.

Yine her toplumda "alıcı/verici" (Sprecher/Hörer) vardır. Bunlar kendi aralarında bazı mesajlar alıp verirler. Ve bu mesajları hiçbir şekilde değiştirmezler. Önemli olan bu mesajları kurallara uygun olarak verip almak ve kullanmaktır. Bunları daha iyi anlamak için řu iki kavramı "Kompetenz" ve "Performanz"ı açıklamamız gerekiyor.

"Bilindięi gibi "Kompetenz" latince kökenli olup "competere" bir şeye yetenekli olmak anlamına gelir. Yapısalcılıkta bu kavram altında, dilde bulunan belirli sayıda öğeler ve kurallarla, o dilde belirsiz sayıda cümle üretme ve üretilen sayısız cümleleri

anlama yeteneği anlaşılır. "Performanz" İngilizce "performance" kelimesinden kaynaklanmıştır. Yapısalcılıkta bu kavram altında, dilin "kullanımı" (Sprachverwendung), dilin kurallarını doğru olarak uygulama anlaşılır"(19).

Buradan da anlaşılacağı gibi dil normu ve dil kullanımının, "kompetenz" ve "performanz"la sıkı bir ilişkisi vardır.

Biz yinede bu iki kavramın (dil normu, dil kullanımı) sözlüksel tanımlarını verelim.

"Kural: 1. |Alm. Norm, Regel| |Fr. norme, régle| |ing. norm, rule| |es. t. kaide|: Buyurucu nitelik taşıyan geleneksel dilbilgisinde, genellikle kullanımın duraksama uyandıran yönlerine ilişkin olan, söyleyiş, biçimbilim, deyişbilim, yazım, vb. alanlarda tek doğru sayılan, iyi yazmak ve konuşmak için uyulması zorunlu görülen örnek; zorlayıcı ilke, yasa. // Geleneksel dilbilgisinin temel kuralı, yanlış-doğru karşıtlığından kaynaklanır.

Kullanım: |Alm. Sprachgebrauch| |Fr. usage, emploi| |ing. usage|: 1. Bir toplulukta ve belli bir dönemde geçerli yaygın ve ortak dilsel kuralların tümü. // Kullanım bir eşsüremden öbürüne değiştir.

(19) Nevin SELEN, "Toplumsal Dilbilime Giriş". T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Vakfı Yayınları No: 77, Eskişehir 1989, s.2-3.

2. Dilbilgisel ya da sözlüksel bir birimi kullanma, söz düzleminde gerçekleştirme"(20).

Şu halde bu iki kavram sıkı sıkıya birbirine bağlı ve birbirinin tamamlayıcısıdır. Yani dil kullanımı dil normunun gerçekleşmesi için şart.

Nevin Selen'in deyişiyle "dil normu, dilin kullanımını kurallara oturtmak ve onu bu kurallara uygun olarak kullanmak demektir. Söz gelişim dili gramer kurallarına uyarak gramer normlarını zedelemeyen, fonotik kurallarına uyarak, fonetik kurallarını zedelemeyen v.b. gibi kullanmak gereklidir"(21).

Bu açıklamalarla dil normu ve dil kullanımı konularını açıklığa kavuşturduğumuz sanısındayım.

Dil normu ve dil kullanımını örneklerle göstermek için kendimize yüz cümlelik bir korpus aldık. Bu korpusumuz Heinrich Böll'ün "Und sagte kein einziges Wort" ve onun türkçesi "Ve o hiç bir şey demedi". İçinde renk sıfatı bulunan yüz cümleyi Böll'ün eserinden ve bu cümlelerin türkçe çevirisini de türkçeye çevrilmiş olan eserden alıp karşılaştırarak bu konuyu inceleme ve değerlendirmeye gideceğiz.

(20) Berke VARDAR, Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, Sevinç Basımevi, Ankara 1980, s.107-108.

(21) Nevin SELEN, a.g.e., s.4.

4. Korpus

"1. Es standen sehr viele Leute am Auszahlungsschalter, und ich wartete eine halbe Stunde, reichte meinen Scheck hinein und sah, wie der Kassierer ihn einem Mädchen mit gelber Bluse gab. s.5.

Gişenin önü " kalabalıktı, yarım saat bekledim, çekimi gişeye uzattım, veznedarın onu sarı bulüzlü bir kıza verdiğini gördüm.

2. Auf dem Tisch lagen rötliche Einzahlungformulare herum, ich nahm eines davon und schrieb mit Bleistift auf die Rückseite: (...) s.5.

Masada pembe renkli para yatırma fişleri dağınık duruyordu; birini aldım, arkasına kurşun kalemle şunları yazdım: (...) s.11.

3. Sie war dunkelhäutig und mager und hatte einen rosa Pullover an, den sie oben am Hals mit einer künstlichen Rose zusammengesteckt hatte. s.5.

Esmer, zayıf bir kızdı; pembe bir kazak giymiş, kazağın boyun kısmını yapma bir gülle tutturmuştu. s.11.

4. (...) "Sie sah mich einen Augenblick zögernd an, riss dann ein Stück von einer braunen Kleberolle ab, reichte es mir heraus, ohne ein Wort zu sagen, und schob die Scheibe wieder herunter. s.5.

Bir an, duraklayarak yüzüme baktı, sonra kahverengi bir bobinden az bir şey kopardı; gişeden dışarı, hiç bir şey söylemeden bana uzattı, yine indirdi kapağı. s.12.

5. Ich erkannte mich zuerst nicht, sah dies magere, graue Gesicht unter der verschossenen Baskenmütze, und ich wusste plötzlich, dass ich aussah wie einer von den Männern, die bei meiner Mutter hausierten und nie abgewiesen wurden. s.6.

(...): Önce kendimi tanıyamadım; rengi atmış beremin altındaki bu zayıf, kaygılı yüze baktım. Birdenbire bu halimle, kapımızı her çalışmalarında, annemin bir şey almadan geri çevirmediği o gezgin satıcılardan birine benzediğimi anladım.

6. Das Glück, durch den blossen Anblick meiner Mutter hervorgerufen, hatte auf diesen grauen Gesichtern etwas Schreckliches. s.6.

Annemi daha görmeleriyle duydukları mutluluğa, bu yaşlı yüzler, korkunç bir şeyler katardı. s.12.

7. Und während ich jetzt die Wurst ass, deren Wärme an meinem wunden Zahnfleisch heftige Schmerzen hervorrief, erkannte ich drüben in dem flachen Spiegel, dass ich diesem Disch zu gleichen beginne: meine Mütze, **mein mageres graues Gesicht** und die **Trostlosigkeit** meines Blickes. s.6.

Şimdi sıcaklığı yaralı diş etlerimi sızlatan sosisi yerken karşıdaki düz aynada, **beremele kara kuru üzgün yüzüm** ve bakışlarımdaki ümitsizlikle o Disch'e benzemeye başladığımı görüyordum. s.13.

8. Aber neben meinem Gesicht sah ich die Gesichter meiner Nebenmänner im Spiegel Mänder, die aufgerissen waren, um in Würste zu beissen, ich sah **dunkle, gähnende Gaumen hinter gelben Zähnen**, in die **rosiges Wurstfleisch** brockenweise hineinfiel, sah gute Hüte, schlechte, und die nassen Haare hutloser Zeitgenossen, zwischen denen **das rosige Gesicht der Würstchenverkäuferin** hin und her ging. s.6-7.

Ama aynada, kendi yüzümün yanında, çevremdeki insanların yüzlerini, sosisleri ısırarak için açılan ağızları da görüyordum; **sararmış dişlerin gerisinde kara kara genişleyen gırtlakları** görüyordum; **sosislerin pembemsi etleri** parça parça aşağılara kayıyordu. Onların arasında **sosisçi kadının pembe yüzü** gidip geliyordu. s.13.

9. Munter lächelnd angelte sie heisse Würste mit der Holzgabel aus schwimmenden Fett, kleckste

Senf auf Pappe, ging hin und her zwischen diesen essenden Mündern, sammelte schmutzige, mit Senf bekleckerte Pappteller ein, gab Zigaretten und Limonade aus, nahm Geld ein, Geld mit ihren rosigen etwas zu kurzen Fingern, während der Regen auf das Zeltdach trommelte. s.7.

Kadın, neşeli, gülümseyerek elindeki tahta çatalı batırıp yağda yüzen sıcak sosisleri çıkarıyor, bir kartona biraz hardal sürüyor, bu yiyen çiğneyen ağızlar arasında gidip geliyor, yağmur çadır damında tıpırdayadursun hardal bulaşığı, kirli karton tabakları topluyor; sigara, limonata veriyor; pembe biraz kısa parmaklarıyla paralar alıyordu. s.13.

10. Jetzt hängt das Kruzifix wieder an der Wand hinter seinem Schemel, daneben das Bild des heiligen Crispinus, eines milden alten Mannes mit grauem Bart, der in seinen Händen, die zu gepflegt für einen Schuster sind, einen eisernen Dreifuss halt. s.7.

İşte şimdi yine taburesinin gerisinde duvarda haç asılı. Hacı'nın yanında, ellerinde üç ayaklı bir kunduracı demiri, ermişlerden kır sakallı, halim selim bir ihtiyar. s.14.

11. In den ausgebrannten Fensterhählen sah ich den dunkelgrauen Himmel. s.8.

Yanmış, yıkılmış pencere oyuklarından doğru, koyu gri gökyüzünü görüyordum. s.15.

12. Im sanften, braunen Blick des Dienstmädchens lese ich dasselbe Mitleid, das ich einst jenen Typen entgegenbrachte, denen ich nun offenbar zu gleichen beginne. s.8.

Şimdi açıkça kendilerine benzemeye başladığım tiplere karşı bir zamanlar duyduğum acımanın tıpkısını, hizmetçinin tatlı, elâ bakışlarında okuyurdum. s.15.

13. Der Junge ist gesund, hat rote Backen und liebt es, im grossen Garten mit Kastanien zu spielen -er sammelt sie eifrig, schleppt sie auch aus den Garten der Nachbarhäuser herbei, die noch unbewohnt sind, und wenn das Fenster offen war, konnte ich den letzten Wochen lange Ketten von Kastanien draussen zwischen den Bäumen hängen sehen. s.8.

Gürbüzdü çocuk, al aldı yanakları; büyük bahçede kestanelerle oynamaktan hoşlanıyordu. Boyuna kestane topluyor, henüz boş duran komşu evlerin bahçelerindeki kestaneleri toplayıp getiriyordu. Son haftalarda, pencere açıksa, dışarda ağaçlar arasında uzun kestane dizilerinin sallandığını görüyordum. s.15-16.

14. Ich knöpfte meinen Mantel zu, zog meine nasse Mütze aus der Tasche und sagte leise: "Sie wird es wohl schaffen". "Und ich legte meine Hand auf das stumpfe Blondhaar des Kindes, und die Frau sagte: (...) s.10.

Paltomu ilikledim, cebimden ıslak beremi çıkardım. "Başarır her halde!" diye mırıldandım ve elimi çocuğun açık kumral gübük saçlarına koydum. Kadın: (...) s.18.

15. Auf den Schutthaufen zerstörten Häuser rann der Regen in trüben Bächen, **gelblich oder bräunlich** gefärbt, auf den Gehsteig zurück, und von Baugerüsten, unter denen ich herging, tropfte es kalkig auf meinen Mantel. s.13.

Harap olmuş evlerin yıkıntılarında sızan yağmur, bulanık derecikler halinde **sarımsı veya boz bulanık**, kaldırıma akıyor, altlarından yürüdüğüm yapı iskelelerinden, kireç bulaşığı, paltoma damlıyordu. s.21.

16. Immer wieder zähle ich das Geld, das Fred mir geschickt hat: **dunkelgrüne Scheine, hellgrüne, blaue**, bedruckt mit den Köpfen ährentragender Bäuerinnen, vollbusiger Frauen, die den Handel oder den Weinbau symbolisieren, unter dem Mantel eines historischen Helden versteckt einen Mann, der ein Rad und einen Hammer in seinen Händen hält und wahrscheinlich das Handwerk darstellen soll. s.15.

Fred'in gönderdiği paraları sayıyorum boyuna: **Koyu yeşil, açık yeşil ve mavi banknotlar**. Başak taşıyan köylü kadın başları var üzerlerinde; dolgun göğüslü, ticareti veya bağıcılığı sembolize eden kadınlar. Bir tarih kahramanının pelerini altında bir adam, bir elinde bir çark, ötekisinde çekiç, zanaati ifade ediyor anlaşılır. s.25.

17. Frau Franke ist mit sechzig noch eine schöne Frau; der merkwürdige Glanz ihrer Augen aber,

mit denen sie alle fasziniert, flösst mir Schrecken ein: diese dunklen, harten Augen, ihr gepflegtes Haar, das sehr geschickt gefärbt ist, ihre tiefe, leise zitternde Stimme, die nur im Verkehr mit mir plötzlich schrill werden kann, der Sitz ihrer Kostüme, die Tatsache, dass sie jeden Morgen die heilige Kommunion empfängt, jeden Monat den Ring des Bischofs küsst, wenn er die führenden Damen der Diözese empfängt diese Tatsachen machen sie zu einer Person, gegen die zu kämpfen zwecklos ist. s.16.

Bayan Franke altmışındadır, fakat halâ güzel bir kadındır. Yalnız, gözlerindeki, o herkesi büyüleyen acayip parıltı, ürkütür beni. O siyah, katı gözleri, ustalıkla boyanmış o bakımlı saçları, yalnız benimle konuşurken birdenbire cırlaklaşan o basık ve hafifçe titrek sesi; elbiselerinin vücuduna tıpatıp oturuşu; her sabah kiliseye, âyine gidişi; her ay cemaatin rehber hanımlarını kabul ettikçe piskoposun yüzünü öpüşü... bütün bunlar o hale getirmiştir ki, onunla savaşmak boşunadır artık. s.27.

18. Und der Schmuck des Weihnachtsbaumes, den Frau Franke über den Krieg gerettet hat, macht, dass mir das Herz vor Angst stehenbleibt: diese flimmernden blauen und goldenen Kugelndas Engelhaar und die Puppengesichter der gläsernen Engel, das Jesuskind aus Seife in der Krippe aus Rosenholz, Maria und Josef aus grell gemaltem Ton, süsslich grinsend unter

dem Spruchband aus Gips, das "Frieden den Menschen" verkündet - diese Möbel, an die wöchentlich acht Stunden lang der Schweiss einer Putzfrau verschwendet wird, die fünfzig Pfening pro Stunde bekommt und Mitglied des Müttervereins ist, diese ganz tödliche Sauberkeit macht mir Angst. s.18.

Noel ağacındaki süsler, Bayan Franke'nin savaştan kurtardığı o süsler karşısında korkudan kalbim duruyordu: **Mavi, sarı bu yanar-döner küreler**, camda meleklerin saçları, bebek yüzleri; gül ağacından bir yemliğin içinde sabundan yapılmış yavru İsa; **göz alıcı renklere boyanmış**, kilden yapılma Meryem ve Meryem'in kocası Yusuf; "insanlara huzur, sükun" dileyen alçıdan bir bandın altında, aygın baygın sırtan Meryem ile Yusuf... Sonra o mobilyalar. Anneler Derneğinde üye bir temizlikçi kadına, saati elli fenik'ten her hafta sekiz saat ter döktüren o mobilyalar... Bütün bu kahredici temizlik, beni ürkütüyordu. s.29.

19. Das hohe, gotische Fenster war notdürftig mit rohen Steinen ausgeflickt, und mitten in dem hässlichen Mauerwerk war ein kleiner, **gelblich gestrichener** Fensterflügel eingeklemmt, der von einem Badezimmer stammen musste. s.22.

Yüksek, gotik pencere, kaba taşlarla şöyle böyle örülmüştü. Çirkin duvarın ortasına, herhalde bir banyo odasından gelme, ufak, hafif sarı boyalı bir pencere çerçevesi yerleştirilmişti. s.35.

20. In den vier kleinen Scheiben stand ein schwaches, **gelbliches Licht**. s.22.

Dört küçük camda zayıf, **sarımtırak bir ışık** görülüyordu. s.35.

21. Neben ihr kniete ein Junge, der sich dauernd hin und her wandte, und am Profil, obwohl es dammrig war, erkannte ich die geschwellenen Lider, den offenen Mund des Blöden, **die rötlichen, entzündeten Lider**, die dicken Bakken, den seltsam nach oben verschobenen Mund: (...) s.23.

Alaca karanlığa rağmen, yandan salak çocuğun şiş göz kapaklarını, açık ağzını, **hafif kızarmış göz kenarlarını**, şişkin yanaklarını, acayip bir şekilde yukarı çekik ağzını görüyordum. s.36.

22. Einen Augenblick lang schien es, als sei der Priester allein mit dem aufgeschlagenen Messbuch, **seinen blassen, erhobenen Händen** und dem frierenden Rücken. s.23.

Bir an açık dua kitabı, **solgun kalkık elleri**, üşüyen sırtıyla rahibin tek başına olduğunu sanmıştım. s.36.

23. Dann fiel Dunkelheit über sie und den Jungen, und ich sah sie erst wieder, **als sie in das graue Licht trat**, das aus dem eingemauerten kleinen Fenster oben fiel. s.23.

Sonra o ve çocuk karanlıkta kaldılar ve ben onu, duvara açılmış yukarki ufak pencereden düşen gri ışığa girince tekrar gördüm. s.36.

24. (...) Ich hörte das Kreischen der Bahnen hinter einer rötlichen, schlecht ausgeflickten mauer, sah im Dämmer grelle Blitze von Schweissapparaten und hörte das Zischen der Sauerstoffflaschen. s.24.

(...) Kötü bir onarım görmüş kırmızımtırak bir duvar gerisinde tramvay gıcirtıları duyuyor, alaca karanlıkta kaynak aletlerinin göz kamaştıran ışıklarını görüyor, oksijen tüplerinin fişirtisini işitiyordum. s.37.

25. Sie hatte die Tür schon aufgeschlossen, und drinnen sah ich im grauen Dunkel Stühle, eine Theke, das matte Silber einer Kaffeemaschine: (...) s.24.

Kapıyı açmıştı; içerde alaca karanlıkta iskemleler bir tezgâh, bir kahve makinesinin mat gümüşünü gördüm: (...) s.37.

26. Er hatte einen Lutscher im Mund, hielt das Holzstäbchen in der Hand und zullte mit einer aufreizenden Stetigkeit an dem knallrot gefärbten Stück Zucker herum, während zwei schmale, kaum sichtbare Bäche von Zuckerschmier sich zu beiden Seiten seines Mundes langsam nach unten bewegten. s.25.

Bir şeker vardı ağzında; şekerin tahta sapını elinde tutuyor, insanı sinirlendiren bir ısrarla çiy kırmızı şekerini evire çevire yalıyor, belli belirsiz iki ince şerit halinde, ağzının iki yanından aşağılara yapış yapış ağdalar sızıyordu. s.39.

27. Das Mädchen sah ihm nach, setzte den Korb ab, den es im Arm getragen hatte, und ich spürte, wie mir das Wasser in den Mund schoss beim Anblick dieser frischen, blonden Brötchen. s.27.

Kız, arkasından baktı, kolundaki sepeti yere bıraktı; ve ben bu sarımsı, gevrek francalacıkların karşısında ağzımın sulandığını hissettim. s.41.

28. Mein Haar ist noch voll, und die winzigen grauen Strähnen an meinen Schläfen, die dem Blond einen silbigeren Schimmer geben - das ist nur das geringste Zeichen meines Schmerzes um die beiden Kleinen, von denen mir mein Beichtvater sagt, dass ich zu ihnen beten soll. s.32.

Saçlarım dökülmemiş henüz, ama şakaklarımda kumral saçlarıma gümüşümsü bir parıltı veren yol yol küçük ağarmalar - iki yavrum için duyduğum üzüntülerin en önemsiz belirtisi bu. Günah çıkardığım rahip, dualarını o küçüklere yolla diyor bana. s.47.

29. Sobald ich einen Quadratmeter zu saubern versucht habe, bin ich gezwungen, den Lappen auszuspülen, und sofort breitet sich im klaren Wasser eine milchige Wolke aus. s.34.

Bir metre karelik yeri temizledim mi paçavrayı yıkamam gerekiyor ve duru suyun üstünde hemen süt rengi, bulanık bir tabaka beliriyor. s.49.

30. Ich sehe dort hinten Frauen-gelbe Frauen an träge dahinfließen den Strömen Wäsche waschen, höre ihren Gesang -, sehe schwarze Frauen in spröder Erde graben, höre das sinnlose und so reizvolle Getrommel nichtstuender Männer im Hintergrund, braune Frauen sehe ich, wie sie in steinernen Trögen Körner zerstampfen, den Säugling auf dem Rücken, während die Männer stupide um ein Feuer hocken, die Pfeife im Mund-und meine weissen Schwestern in den Mietskasernen von London, New York und Berlin, in den dunklen Schluchten der Pariser Gassen-bittere Gesichter, die erschreckt auf die Rufe eines Trunkenboldes horchen. s.35.

Orada, gerilerde kadınlar görüyorum... uyuşuk, hantal, akıp giden su başlarında çamaşır yıkayan sarı kadınlar... onların şarkılarını duyuyorum. Siyah kadınlar görüyorum, gevrek toprakları kazan kadınlar... arka planda işsiz güçsüz erkeklerin anlamsız, ama o kadar çekici davul seslerini duyuyorum. Esmer kadınlar görüyorum, taş teknelerle tahıl dövüyorlar; sırtlarında emzikteki çocukları... erkeklerse bir ateşin çevresine çömelmiş, ağızlarında bir buçuk, alık ve aptaldırlar. Ve beyaz kız kardeşlerimi görüyorum: Londra'nın, Nevyork'un, Berlin'in kira evlerinde; Paris'in dar, karanlık sokaklarında; bir sarhoşun attığı naralara ürkmüş, kulak kabartan acılı yüzler. s.51.

31. Ein Mann mit weissem Haar ging von hinten an den jungen Mann heran, flüsterte ihm etwas zu, und der junge Mann, die Schultern zuckend, nahm die Mütze ab, hielt sie vorne vor den Bauch, aber er kniete nicht nieder. s.41.

Ak saçlı bir adam arkadan doğru gence yaklaştı, bir şeyler fısıldadı; genç omuz silkererek başından beresini çıkardı, karnına doğru tuttu, fakat diz çökmedi. s.61.

32. Eine Gruppe von Mönchen kam vorbei. Sie sahen sehr gut aus. Ihre schwarzen Überhänge über den gelblichweissen Habits, die sauber ausrasierten Tonsuren auf den nach unten gebeugten Köpfen, das sah sehr gut aus. s.42.

Bir grup keşiş geçti; kılık kıyafetleri yerindeydi; sarımtırakbeyaz kısıveleri üzerinde siyah cüppeleri, eğik başlarındaki temiz tepe tıraşları güzeldi doğrusu. s.61.

33. Der weite Kragen, die langen Gewänder und das schöne Zusammenwirken von Schwarz und Weiss, das gab ihnen etwas zugleich Jugendliches und Intelligentes, und der Anblick hätte mich veranlassen können zu wünschen, in ihrem Orden zu sein. s.42.

Bol yaka, uzun giysiler, siyahla beyazın güzelce uyuşması onlara genç, aydın bir hal de veriyor; baktıkça bende âdeta tarikatlerine girme istekleri uyandırıyor. s.61-62.

34. Der Sektor, den meine Augen beherrschten, war eingeschränkt, wie zusammengeschaubt, und umgeben von flimmerndem Grau, sah ich sie allein, meine beiden Kinder, Clemens und Carla, den Jungen sehr blass, etwas aufgeschossen in seinem blauen Anzug, den grünen Zweig des Erstkommunikanten im Knopfloch, die Kerze in der Hand; sein ernstes und liebenswertes Kindergesicht war blass und gesammelt, und die Kleine, die mein dunkles Haar hat, mein rundes Gesicht und die zierliche Gestalt, lächelte ein wenig. s.43.

Görebildiğim kadarı sınırlıydı, öbürlerinden kopmuştu âdeta, uçuşan gri pırıltılarla çevriliydi. Şimdi yalnız onları, iki çocuğumu, Clemens ile carla'yı görüyordum: Mavi elbisesi oğluma biraz kısa geliyordu; çok renksizdi çocuk. Yakasında, kilisede kutşal ekmek ve şarap törenine ilk defa katılanların taktıkları yeşil dalı, elindeki mumu görüyordum. O ciddi ve sevimli çocuk yüzü solgundu, bir vecit içindeydi sanki. Siyah saçlarını, yuvarlak yüzünü, narinliğini benden almış kızım hafif gülümsüyordu. s.63.

35. Sie trugen Trenchcoats und Baskenmützen und hatten sich um ein sehr hübsches Mädchen gruppiert, das einen sehr grünen Pullover und eine abgeschnittene amerikanische Drillichhosa trug. s.45.

Trençkot ve bere giymişler, çok güzel bir kızın çevresinde birikmişlerdi. Yemyeşil bir kazakla Amerikan dirilinden bir pantolon giymişti kız. s.65.

36. Ich konnte die Kinder nicht vergessen. Es war mir, als sähe ich sie mit geschlossenen Augen: meine Kinder, der Junge schon dreizehn, das Mädchen elf; **blasse Geschöpfe beide**, für die Tretmühle bestimmt. s.45.

Çocukları unutamıyordum. Onları gözüm kapalı görüyordum sanki. Çocuklarım: Oğlan on üçünde, kız on birinde; **ikisi de renksiz, solgun çocuklar** ve kaderleri bostan dolaplarına koşulmak. s.65.

37. Ich sah eine Gruppe weissgekleideter Männer, die die Transparente mit den kirchlichen Symbolen von den Fahnenstangen nahmen und andere aufhängten, die die Worte trugen: (...) s.45.

Beyazlar giyinmiş bir grup adam gördüm. Bayrak direklerinden kilise sembolleri çizili afişleri alıyor, yerlerine başkalarını asıyorlardı: (...) s.65.

38. Immer noch starreten sie mich an: der Strassenbahner, der den Löffel in halber Höhe zwischen Mund und Teller hielt-ich sah, wie die **gelbe Suppe** heruntertropfte-, und das Ehepaar hielt im Kauen inne, der Mann mit offenem, die Frau mit geschlossenem Mund. s.46.

Hepsinin gözleri üzerimdeydi hâlâ; Tramvay işçisi, kaşığı ağızıyla tabak arasında yarı havada tutuyor, **-sarı çorbanın damladığını** görüyordum- ve evli çift, lokmalarını çiğnemez olmuş öylece duruyorlardı: Adamın ağzı açıktı, kadınıninki kapalı. s.66.

39. Sie ergriff einen Stift, hielt ihn mir hin und sagte: "Versuchen Sie mal den" Ich schraubte die Messinghülle auf, sah den dunkelroten Stift sich wie einen starren Wurm herauswinden. s.51.

Bir ruj aldı, bana doğru uzattı: "Şunu bir deneyin!" dedi. Tüpün vidalı, piring kapağını açtım, koyu kırmızı rujun donmuş bir solucan gibi tüpten dışarı çıktığını gördüm. s.73.

40. Ich werde glühend rot, sobald drüben diese seltsame Stummheit ausbricht, die mich lahmt, und ich versuche zu singen, wenn die ersten Geräusche anzeigen, dass der Kampf begonnen hat: (...) s.52.

Bitişikte elimi kolumu bağlayan o acayip sessizlik başlar başlamaz kıpkırmızı oluyor ve boğuşmanın başladığını gösteren ilk sesleri duyunca şarkı söylemeye çalışıyorum. s.74.

41. Mein Blick wanderte über die bräunlichen Mäandermuster an der Backsteinwand, kam über die schmutzige Fensterbank in mein Zimmer, und ich schloss das Fenster, legte mich aufs Bett und rauchte. s.54.

Bakışlarım tuğla duvardaki kahverengi dolambaç süslerde gezindi; ve ben pencereyi kapatıp karyolaya uzandım, sigara içmeye başladım. s.78.

42. Die Wände meines Zimmers waren rötlich tapeziert, aber das grüne Muster in Form eines Herzens war verblasst und bedeckte das Papier nur wie fahles

Bleistiftgekritzelt, dessen Regelmässigkeit überrascht.
s.54.

Odamın duvarları pembe duvar kâğıtları kaplıydı, fakat yürek biçimindeki yeşil desenler solmuştu ve kâğıtların üstünde ancak, hepsi de şaşırtıcı düzgünlükte, donuk kalem çizikleri gibiydi. s.78.

43. Die Lampe war hässlich wie alle Lampen, ein förmiger Glasbeutel, der bläulich marmoriert war und wahrscheinlich eine fünfzehner Birne enthielt.
s.54.

Rezil bir şeydi lamba, bütün bambalar gibi; mavimsi hareli, yumurta biçimi bir cam fanustu, ve ihtimal on beş mumluk bir ampul vardı içinde. s.78.

44. Dem schmalen Kleiderschrank der dunkelbraun gebeizt war, sah ich an, dass er nie gebraucht wird und auch nicht für den Gebrauch bestimmt ist. s.54.

Koyu kahverengi bir cilâdan geçmiş, daracık gardrobun hiç kullanılmadığını, zaten kullanılsın diye konmadığını anladım. s.78.

45. Hier hängt man den Rock über den Stuhl, wirft die Hose darüber, ohne darauf zu achten, dass sie gefaltet ist -wenn man sie überhaupt auszieht- und betrachtet das blasse oder zufällig rotwangige weibliche Wesen, dessen Kleider den zweiten Stuhl bedecken. s.54.

konnten wir nicht mehr sehen. s.55.

Karanlık çabuk çökmüştü; göğün kızılı mora, siyaha dönmüş ve biz tüten bacaların güçlü, yaygın fırça vuruşunu artık seçemez olmuştuk. s.80.

49. Der Mann war schmutzig im Gesicht, seine Hände waren bräunlich, und das helle Blau seiner Augen sah noch heller aus, als es war. s.56.

Kirliydi yüzü, elleri esmerimsi; ve gözlerinin açık mavisi, olduğundan daha açık görünüyordu. s.81.

50. Als ich in die Kneipe zurückkam, stand der Mann mit dem schwarzen Gesicht immer noch an der Kurbel. s.57.

Meyhaneye döndüğünde kirli yüzlü adam, makinenin manivelası başındaydı halâ. s.82.

51. Ich schickte Clemens nach Sahne, füllte sie in eine Spritze und malte den Kindern Ranken und Kreise, kleine Profile auf den pflaumenblauen Grund. s.59.

Clemens'i krema almaya yolladım; kremayı bir sıkacağa doldurdum, pastanın üzerine çocuklar için daireler, kıvrımlar yaptım, erik mavisi zemine küçük profiller çizdim. s.85.

52. Aus der Tiefe der Strasse kam das fade Klimpern eines Klaviers, und hinter einem Vorhang, der sich sanft bewegte, sah ich eine alte Frau mit gelblichem Gesicht, die einen fetten Köter auf den Armen hielt. s.60.

Yüzlerce kişinin oturduğu bu sokakta ayak seslerimden başka bir şey işitilmiyor, sokağın ilerisinden bir piyanonun yavan tıngırtıları geliyordu; hafifçe kımıldayan bir perde gerisinde sarımtırak yüzlü, yaşlı bir kadın gördüm; kollarında tombul bir köpek tutuyordu. s.87.

53. (...) Die grauen Mauern, schmutzig ausgeflickt, scheinen sich zu neigen, und die schmale, graue Strasse des Himmels hinab, hinauf lief das dünne Klimpern des Klaviers, gefangen schienen mir die Töne, zerbrachen die Melodie, die ein blasser Mädchen fingen suchte und nicht fand. s.60.

Yer yer sıvaları dökülmüş, tamir görmüş kirli puslu duvarlar, nerdeyse devrilecek gibidir. Gökyüzünün dar ve puslu yolunun aşağısına yukarısına piyanonun ince tıngırtıları dağılıyordu; ve sesler tutuklu, melodiler kırık dökük. Solgun yüzlü bir kızın parmakları arıyor, bulup çıkaramıyordu onları. s.87.

54. Gesicht und Haar waren mit dichtem Staub bedeckt, auch in den blinden Augenhöhlen hingen schwärzliche Flocken. s.61.

Yüzü, saçları kalın bir toz tabakasıyla örtülmüştü; kör kör bakan göz oyuklarından da siyahça toz topakları sarkıyordu. s.88.

55. Ich wandte mich um und seufzte vor Erleichterung, als ich das blasse, runde Bauerngesicht eines Priesters erkannte. s.61-62.

Döndüm; bir rahibin solgun, değirmi köylü yüzünü seçince rahat bir nefes aldım. s.89.

56. Wieder strich ich ein Holz an, sah im Hintergrund die milde Röte des Ewigen Lichtes und erschrak, als ich vor der schwarzen Tafel stand: (...). s.61.

Tekrar bir kibrit çaktım, arka plânda Meryem Ana kandilinin tatlı kızartısını gördüm ve kara tahtayla karşılaşınca korktum: (...) s.88.

57. (...) "Eine heilige Messe", sagte er, "in der Kathedrale um fünf." Ich sah nur sein Haar, blond, fast stumpf, seine Augen, die matt schimmerten, hörte die Strassenbahn draussen kurven, Autos hupen, und plötzlich sagte ich ins Dunkel hinein: (...) s.62.

(...) "Büyük âyin saat beşte katedralde" dedi. Yalnız kumral, hemen hemen güdük saçlarını, donuk parıltılı gözlerini görüyor; dışarda tramvayların kavsi döndüğünü, otomobillerin klakson seslerini duyuyordum. s.89.

58. Dann hob er die Lider, ich sah seine Augen, das Gelb vom Nikotin in seinen Fingern, und er senkte die Augen wieder und sagte: "Weiter". s.63.

Sonra göz kapaklarını kaldırıyor; gözlerini, parmaklarındaki nikotin sarılığını görüyordum. Ve rahip gözlerini tekrar indiriyor: "Devam edin!" diyordu. s.91.

59. (...) Auf der Türschwelle sass ein Kind in der Sonne, es blinzelte in den Himmel hinauf, der sonfte Ausdruck der Blödigkeit, die rötlichen Lider, die mir im Sonnenlicht durchsichtig erschienen-ich spürte eine schmerzliche Zärtlichkeit: (...) s.66.

(...) Tahta bir barakanın açık kapısından buram buram beyaz buğular yayılıyor, eşikte bir çocuk güneşleniyordu. Çocuk, başını havaya kaldırmış, gözlerini kırpiştiriyordu. Yüzünde yumuşak bir salaklık ifadesi vardı; kızarık göz kapakları güneş ışığında saydamlı âdeta. İçimde acılı bir şefkat duydum. s.94.

60. (...) Ihr Gesicht war schön, ihre Haut von zwiebeliger Zartheit, und obwohl ihr Haar von einem Kopftuch verdeckt war sah ich, dass sie blond sein musste. s.66.

(...) Güzeldi yüzü, başını örtüyordu ama, sarışındı herhalde. s.95.

61. Ich sah auf den weisslichen Schopf des Blöden, bereute es, kein Geld eingesteckt zuhaben. s.67.

Salak çocuğun akçıl perçemlerine baktım, yanıma para almamış olduğuma üzüldüm. s.95.

62. Das Mädchen stand neben der Kaffeemaschine, blickte in den Spiegel und ordnete ihr Haar; ich beobachtete ihre weissen, sehr kleinen, kindlichen Hände und sah nun im Spiegel neben ihrem frischen

Gesicht, das mir zulächelte, mein eigenes: mager, ein wenig gelblich, mit der seitlich schmal auszügelnden Flamme des dunkelrot gefärbten Mundes. (...) s.67.

Genç kız kahve makinesi yanında ayakta duruyor, aynaya bakarak saçını düzeltiyordu; beyaz, ufak ve çocuksu ellerini seyrettim bir süre; şimdi aynada onun bana gülümseyen taravetli yüzünün yanında kendi yüzümü görüyordum: sıskaydı, hafif sarıya çalıyordu, ve ince bir çizgi halinde yana taşmış koyu kırmızı bir ruj parıltısı vardı dudaklarında. s.95-96.

63. (...): mager und gelblich gefärbt von der Bitternis dieses Lebens. s.67.

(...): bu hayatın acılarıyla sarımtırak bir renge boyanmış sıska bir yüz. s.96.

64. Vielleicht hat er immer das sanfte Brausen von Orgeln im Ohr, eine braune Melodie, die er allein hört-vielleicht hört er einen Sturm, der unsichtbare Bäume zum Rauschen bringt: s.69.

Belki kulaklarında orgların yumuşak uğultusu vardır hep; yalnız onun duyduğu, kahverengi bir melodi. Belki de görülmeyen ağaçları hışırdatan bir fırtınadır işittiği.

65. (...) "Ja" sagte sie. Sie reichte mir ihre Hand, ich hielt sie einen Augenblick fest, diese sehr leichte weisse Hand, ich blickte in ihr blühendes Gesicht, lächelte und nickte dem alte Mann zu. s.71.

(...) "Peki!" dedi kız. Bana elini uzattı; bu çok hafif beyaz eli bir an tuttum, bırakmadım; onun o körpe, genç yüzüne baktım, gülümsedim; yaşlı adamı başımla selâmladım. s.100.

66. "Bernhard", sagte ich leise zu dem Blöden, der den Kuchen zwischen seinen Fingern zerkrümelte, aber er hörte mich nicht, schien mich nicht einmal zu sehen-er hatte die Lider fast ganz geschlossen, rötlich entzündete Lider. s.71.

"Bernhard!" dedim yavaşça: ama işitmedi, hatta görmüyor gibiydi beni. Gözlerini sımsıkı yummuştum âdetâ; kızarıklık ve iltihaplıydı göz kapakları, s.101.

67. Der Mann hatte den grünen Hut auf dem Kopf und stocherte in rötlichem Gulasch herum. s.72.

Adam yeşil şapkasını başından çıkarmamıştı ve kırmızımsı gulaşı karıştırıyordu. s.103.

68. Ich blickte dem Kellner noch einmal aufmerksam ins Gesicht: Dieses blasse Gesicht, das weisliche Haar musste ich schon einmal gesehen haben. s.72.

Garsonun yüzüne dikkatle bir daha baktım: bu solgun yüzü, bu akçıl saçları ben evvelce görmüştüm mutlaka. s.104.

69. Dann fing ich an zu weinen, ich sass still auf einem der hellbraunen Stühle und weinte, bis ich Schritte im Flur hörte: Es war mein Vater, der kam: (...) s.75.

Açık kahverengi iskemlelerin birine sessizce oturmuş, ağlıyordum; derken sofada ayak sesleri duydum; gelen babamdı. s.107.

70. (...) Sie sahen aus wie weissliche Karpfen, die langsam durch helles grünes Wasser schwimmen. s.80.

(...) Duru gri suda ağır ağır yüzen akçıl sazan balıklarına benziyorlardı. s.114.

71. Die Trümmerhaufen haben sich im Laufe der Jahre zu runden Hügeln geglättet, sind zusammengesackt, und in dichter Kolonie dort Unkraut, grünlich-grau verfilztes Gebüsch mit einem sanften, rötlichen Schimmer von verblühten Weidenröschen. s.81.

Yıkıntı yığınları yıldan yıla düzlene düzlene yuvarlak haline gelmişlerdi; üzerlerinde küme küme yaban otları bitmişti; yeşilimsi gri mantar bağlamış çalılıkların çiçekleri, solgun yaban güllerinin o tatlı, pembe parıltısıyla ışıldıyorlardı. s.115.

72. Sie war dick und dunkelhaarig, und ihre schönen, grossen Hände waren mit vielen falschen Ringen geschmückt. s.82.

Şişman ve siyah saçlıydı kadın; güzel tombul elleri sahte taşlı bir sürü yüzükle süslenmişti. s.116.

73. Um den bräunlichen Hals trug sie ein Samtband an dem schwarzen Band baumelte eine Medaille. s.82.

Esmer boynundaki siyah kadife kurdelânın ucunda bir madalyon sallanıyordu. s.116.

74. Ich sah dem Turm der Kathedrale über die Trümmer hinweg durch mich hinfliegen weit hinten das stumpfe dichte Grün des Unkrauts, sah die Zeltdächer mit ihren Regenpfützen, und immer im Wirbel des rosenden Karussells, das mich für zwei Groschen rundjagte, warf ich mich mitten in die Sonne hinein, deren Schein mich traf wie ein Schlag, sooft ich ihn berührte. s.83.

İki onluğa beni fır döndüren bu çılgın dolabın çalkantısında kendimi güneşin ortasına atmıştım, ışıklarına değdikçe çarpılmış gibi oluyordum. Katedral kulesinin yıkıntılar üzerinde sanki beni delip geçerek uçtuğunu, ta uzaklarda yaban otlarının sık, güdük yeşilini, üzerlerinde yağmur birikintileri, çadır damlarını görüyordum. s.117-118.

75. "Nimm es" sagte er, "bitte", und ich sah sein schmales, graues und müdes Gesicht, sah zwischen den blassen Lippen die schneeweisse Zigarette und wusste, dass ich ihn liebte. s.81.

"Kalsın" dedi. "Al lütfen!" İnce uzun, gri ve yorgun yüzüne baktım, solgun dudukları arasında bembeyaz sigarayı gördüm ve anladım Fred'i sevdiğimi. s.116.

76. Die Kinder schienen glücklich zu sein, sie lachten jetzt, als Bellermann dem Mädchen **eine rote Papierblume** ins Haar steckte. s.84.

Çocuklar sevinçli görünüyordu; Bellermann şimdi genç kızın saçlarına kırmızı kâğıt bir çiçek takınca gülüştüler. s.119.

77. "Fred", sagte ich, "isst du eigentlich ordentlich? Mach mal den Mund auf." Ich drehte meinen Kopf, er öffnete den Mund, **ich sah das rote, entzündete Zahnfleisch**, fasste seine Zähne an und spürte, wie locker sie waren. s.89-90.

"Fred!" dedim. "Doğru dürüst yemek yiyebiliyor musun? Aç ağzını!" Başımı ona çevirdim, ağzını açtı; **kızarık iltihaplı dişlerine baktım**, elledim: sallanıyordu dişleri. s.126.

78. "Die" sagte ich, "er hatte so komische **blonde Locken** und rauchte nicht. Bei denen wohnst du?" s.90.

"Ha, o mu?" dedim. "**Sarışın perçemleri** öyle tuhaftı ki! Onun yanında mı kalıyorsun?" s.127.

79. "Er nahm die Mütze vom Kopf, **blondes Haar fiel ihm in die Stirn**, er kratzte sich, setzte die Mütze wieder auf und sah mich ruhig an, sein Gesicht war traurig, obwohl er lächelte, dann sah er Fred an und sagte: (...) s.93.

Başındaki kasketi çıkardı, sarı saçları alına döküldü, başını kaşıyıp kasketini giydi tekrar, sessizce bana baktı, gülümsüyordu ama üzgündü; sonra da Fred'e baktı! (...) s.93.

80. (...) Er war gross, die Armel seiner Jacke waren zu kurz, und seine hageren, muskulösen Arme waren ganz weiss. s.93.

(...) Uzun boyluydu; ceketinin yenleri pek kısa, adaleli, sıska kolları bembeyazdı. s.131.

81. (...) Ich habe das sanfte Brummen im Ohr, sage: "Zentrale" , wenn jemand im Hause zweimal gewählt hat, wenn das rötliche Licht aufleuchtet, und stellte die Verbindung her. s.122.

(...) Kulaklarıma o tatlı uğultu dolar; binada birisi numarayı iki kere çevirdi de kırmızı lamba yandı mı "Santral" derim, bağlarım hattı. s.170.

82. Wenn ich aber die Augen offen liess, konnte ich erkennen, dass der Wandsektor immer der gleiche blieb: ein Stück grünlich gefärbter Mauer mit einer schokoladenfarbenen Borte oben, und dunkelbraun in das helle Grün hineingemalt ein Spruch, den ich nicht entziffern konnte. s.95.

Ama gözlerimi açık tuttum mu duvarın hep aynı kaldığını görebiliyordum. Karşımda yeşilimsi boyalı bir duvar parçası, duvarın yukarsında çikolata renginde bir pervaz duruyordu; açık yeşilde koyu kahverengi bir yazı vardı; ama ben söylemiyordum bu yazıyı. s.135.

83. Die Buchstaben schrumpften manchmal zusammen, wie die mikroskopischen Schriften auf den Tafeln der Augenärzte, schwellen dann an, **widerliche, dunkelbraune Würste**, die so schnell in die Breite gingen, dass sie ihrem Sinn, ihrer Form noch nicht mehr zu fassen waren, sie platzten, **verschwammen braun an der Wand**, entzogen sich der Lesbarkeit, schrumpften im nächsten Augenblick wieder ein, winzig, wie Fliegendreck-aber sie blieben. s.95.

Harfler bazan göz doktorlarının levhalarındaki çok küçük yazılar gibi küçülüyor, büzülüyor, sonra kabarıp şişiyor, **koyu kahverengi ve iğrenç sosisler** haline geliyor, öyle çabuk kalınlaşıyorlardı ki anlamları, biçimleriyle artık kavranamaz oluyor, patlıyor, **esmer esmer duvara dağılıyor**, sıvaşıyor, okunamaz hale giriyor, bir an sonra yine küçülüyor, büzülüyor, sinek pislikleri gibi minicikleşiyor, fakat kaybolup gitmiyorlardı. s.133-134.

84. (...) Alles war ruhig, alles gehörte wieder zusammen-ich sah meine Brust, das schmutzigbraune Leder meiner Schuhe und mein Blick fiel auf die Schrift an der Wand, die ich nun lesen konnte: (...) s.95.

(...) Sessiz sakin duruyordu, yerli yerindeydi herşey! **Göğsümü, ayakkaplarımın kirli kahverengi derisini gördüm**, ve bakışlarım duvardaki yazıya kaydı, artık okuyabiliyordum: (...) s.134.

85. Die gelbliche Farbe ihres Gesichts war dunkler durchgeschlagen, machte ihre Haut fast bräunlich; auch das Weisse ihrer Augen war heftig angefärbt. s.97.

Yüzünün hafif sarılığı daha da koyu dışa vurmuş, tenini bayağı esmerleştirmişti; gözlerinin beyazı da enikonu değişmişti. s.137.

86. (...) Brummen von Flugzeugen, Gebell von Explosionen; der Himmel war schon dunkelgrau; jetzt war er mit schneeweissen Fallschirmen bedeckt, an denen eine grosse, rote flatternde Fahne langsam nach unten sank: (...) s.97.

(...) Uçak takırtıları, patlama gümbürtüleri; gökyüzü koyu griydi az önce, şimdi bembeyaz paraşütlerle karlanmıştı. Paraşütlerin ucunda büyük, kırmızı dalgalanan bir bayrak ağır ağır aşağıya iniyordu: (...) s.138.

87. (...) Sie bedeckten den Himmel wie eine zerfetzte Abendröte, grosse rote Gummivögel, die wir erst erkannten, als sie die Höhe der Häuser erreicht hatten: (...) s.98.

(...) Gökyüzünü yırtık, kopuk akşam kızartıları, gibi kaplamışlardı. Bu büyük, kırmızı ve lastikten kuşların ne olduğunu ancak evlerin çatılarına kadar alçaldıkları vakit anladık: (...) s.138.

88. Wir setzten uns auf die schmutzigen Stufen einer Schaubude, die blau verhangen war, sehen dem

Trubel zu, schluckten Staub und lauschten dem gemischten Konzert der Ochestrions, wir hörten die heiseren Schreie der Schockfreier, die das Geld einsammelten. s.84.

Mavi perdeler kaplı bir gösteri kulübesinin kirli basamaklarına oturduk, kaynaşmayı seyrettik, toz toprak yuttuk, çalgıların karışık konserini dinledik, para toplayanların kısık haykırıışlarını duyduk. s.119.

89. Dann kam es giftgelb: VERTRAU DICH DEINEM DROGISTEN AN. s.104.

Sonra zehir sarısı bir cümle belirdi: ECZACINA GÜVEN. s.147.

90. Völlig schwarz alles, und ich kroch dem Kabel nach, das ich in der Hand hielt, bis ich in die Stelle erwischte, wo es zerrissen war. s.108.

Simsiyahtı her taraf, ve ben sürüne sürüne elimdeki kablonun peşi sıra gider, koptuğu yere varırdım. s.152.

91. Sie war sehr dunkel und gross, und ich lächelte ihr zu. s.110.

Siyah saçlı, uzun boyluydu kadın; gülümsedim ona. s.155.

92. Ich stand auf, zog den Vorhang beiseite und sah über dem Bahnhof das helle Grau des Morgendämmers. s.113.

Kalktım, perdeyi açtım, garın üzerinde şafağın keskin gri parıltısını gördüm. s.159.

93. Die beleuchteten Uhren im Bahnhof konnte ich sehen: gelblich schimmernde Scheiben, aber ich konnte die Zeit nicht ablesen. s.113.

Garın ışıklandırılmış saatlerini görebiliyordum: Kadranlar hafif sarı parıldıyordu, fakat rakamları seçemiyordum. s.159.

94. Am Giebel des Hochhauses flammte die Schrift auf, scharf ausgestochen in der grauen Dunkelheit: VERTRAU DICH DEINEM DRUGISTEN AN! s.113.

Yüksek binanın çatısında ECZACINA GÜVEN! yazısı parlıyor, alaca karanlıkta daha da göze batıyordu. s.159-160.

95. (...): ein kleines Mädchen mit blonden Zöpfen, nachsinnend über ein Strickmuster oder das Todesjahr Karl des Grossen. s.119.

(...): Sarışın saçları iki örgü, küçük bir kız çocuğu, bir dantel modelini ya da Büyük Karl'ın olduğunu düşünerek yürüyordu. s.168.

96. Als ich zurückkam, stand Frau Franke vor dem Spiegel der Gardrobe und zupfte den violetten Schleier an ihrem Hut zurecht. s.119.

Döndüğümde Bayan Franke, gardrobun aynası önünde durmuş, menekşe rengi tülünü şapkasına ilaştır-mekteydi. s.168.

97. Die Hanke ist gross, hager und dunkel, sie bekam das Leiden erst vor drei Jahren, als sie zwanzig war, und ich werde es nicht leid, ihr Gesicht anzusehen. (...) s.124.

Hanke uzun boylu, zayıf ve esmerdir; ağrıları üç yıl önce daha yirmisindeyken başladı; bakmaktan hiç bıkmam: (...) s.173.

98. Manchmal meine ich, dass ich mit einem schmutzigen Priester reden, sogar bei ihm beichten würde, ich weiss auch, dass es keines Menschen Schuld ist, wenn er sauber ist, die Sauberkeit liebt, und gerade Serge nicht, dessen Güte ich spüre, würde ich sie vorwerfen, und doch halt mich die tadellose Weisse seines Kragens, die Präzisions, mit der violette Rand über die Soutane hinaussieht, davon ab, mit ihm zu sprechen. s.125-126.

Bazen düşünürüm de kirli pasaklı bir rahiple konuşabilir, hatta o rahibe günah çıkartabilirim; sonra şunu da biliyorum: Temiz olmak, temizliği sevmek bir suç değildir insan için, hele iyi kalpliliğini hissettiğim Serge'nin ne diye hoş görmiyeyim bu temizliğini? Ama yine de yakasının hiç kusursuz beyazlığı, önü boydan boya ilikli rahip elbisesinin üzerinde görülen menekşe rengi kenarın o ince düzgünlüğü, beni onunla konuşmaktan alıkoyar. s.176.

99. Die Frau war nicht mehr jung, aber schön, ich sah ihre Beine, den grünen Rock, die Schübigkeit

ihrer braunen Jacke, sah ihren grünen Hut, vor allem aber sah ich ihr sanftes, trauriges Profil, und für einen Augenblick -ich weiss nicht, wie lange es war setzte mir das Herz aus; ich sah sie durch zwei Glaswände hindurch, sah, dass sie auf die Kleider blickte, zugleich aber an etwas anderes dachte- ich spürte mein Herz wieder schlagen, sah immer noch das Profil dieser Frau, und plötzlich wusste ich, dass es Käte war. s.127.

Genç değildi artık, fakat güzeldi. Bacaklarını, yeşil etekliğini, kahverengi ve eskimiş ceketini, yeşil şapkasını gördüm. Ama hepsinde önce yüzünün tatlı üzgün profilini görmüştüm, ve bir an- ne kadar sürdü bilemiyorum- kalbim durmuştu sanki. İki camın arasından doğru gördüm onu. Hem elbiselere bakıyor, hem de başka şeyler düşünüyordu her halde. Kalbimin tekrar çarpmaya başladığını hissettim; hep o kadının profiline bakıyordum. Ansızın anladım, Keete idi bu kadın. s.177.

100. Einem von ihnen -er trug ein blau-rot-grünes Käppilief der Schweiss in Ströhmen übers Gesicht, obwohl es nicht sehr warm war. Aber er rührte sich nicht, um den Schweiss abzutrocknen, und sah nicht lächerlich, sehr unglücklich aus. s.43.

İçlerinden birinin -mavili, kırmızılı, yeşilli bir kep giymişti- hava sıcak olmadığı halde yüzünden aşağı yol yol ter akıyor, fakat genç terini silmeye

kalkışmıyor, gülünç değilde çok mutsuz görünüyordu.
s.62."(22).

Buraya kadar olan bölümde yukarda da bahsettiğimiz yüz cümlelik örnek korpusumuzu verdik. Aşağıda ise bahsedilen örnek cümlelerimizi sırayla karşılaştıracaktır.

-
- (22) Heinrich Böll. Und sagte kein einziges Wort. Roman. d. Auflage. Ungekürzte Ausgabe. Deutscher Taschenbuch Verlag Gusbtt Co. KG. München 1986; Heinrich Böll. Ve o hiç bir şey Demedi. Çeviren: Behçet Necatigil. Dizgi ve baskı: Hüsnütabiat Matbaası. Cağaloğlu, İstanbul, 1966.

5. Karşılaştırma

Bu bölümde yukarıda verilen örnek cümlelerimizdeki renk sıfatlarını almanca cümlede kullanılışı ve bunun türkçeye çevirilişinde nasıl verildiğini inceleyeceğiz. Hemen şunu belirtmekte yarar var. Biz sözlüklerde önerilen renk sıfatları ve tonlarının karşılıklarını "dil normu"; metindeki çevirilerini ise "dil kullanımı" olarak benimsedik. Buna göre sırayla cümlelerimizi karşılaştıralım.

1. almanca

türkçe

"mit gelber Bluse

sarı bulüzlü

gelb:

S.k*: sarı k:** sarı

2. almanca

türkçe

rötliche Einzahlungsformulare

pembe renkli para
yatırma fişleri

S.k*= Renk sıfatlarının sözlük karşılıkları

k**= Çevirmenin renk sıfatlarını kitabında çevirdiği kullanım.

rötlich

S.k: kırmızımsı, kırmızımtırak, kırmızıca, kızılca

k: pembe

Çevirmen kullanımında "pembe" olarak çevirmiş. 60'lı yıllarda Türkiye'deki para yatırma fişleri pembe renkte olduğundan dolayı yazar bu kullanıma gerek duymuştur.

3. almanca**türkçe**

Sie war dunkelhäutig und mager
einen rosa Pullover

Esmer, zayıf bir kızdı
pembe bir kazak

dunkel

S.k: koyu, karaca

k: esmer

Çevirmen kullanımında "esmer" olarak çevirmiş. Çünkü bizim toplumumuzda ten rengi için "esmer" sıfatı kullanılmaktadır.

rosa

S.k: pembe, tavşan ağzı, gül rengi

k: pembe

4. almanca**türkçe**

von einer braunen Kleberolle ab

kahverengi bir bobinden

braun

S.k: kahverengi, esmer

k: kahverengi

5. almanca

türkçe

sah dies magere, graue Gesicht bu zayıf, kaygılı yüze
baktım.

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, külrengi, kır

k: kaygılı

Çevirmen buradaki kullanımda tamamen kendi üslubunu, ve toplumumuzun sıfatı kullandığı biçimde çevirmiştir.

6. almanca

türkçe

diesen grauen Gesichtern bu yaşlı yüzler

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, külrengi, kır

k: yaşlı

Yazar bu örneğimizde de romanın içeriğinden dolayı tamamiyle kendi üslubunu kullanmıştır.

7. almanca

türkçe

mein mageres, graues Gesicht kara kuru üzgün yüzüm

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, külrengi, kır

k: üzgün

Bu cümlemizde de çevirmen üslubunu ve ustalığını katarak sözlük anlamından farklı bir sıfat kullanmıştır.

8. almanca

türkçe

dunkle, gähnende Gaumen

kara kara genişleyen gırtlak

hinter gelben Zähnen

sararmış dişlerin gerisinde

die rosige Wurstfleisch
das rosige Gesicht
der Würstchenverkäuferin

sosislerin pembemsi etleri
sosisçi kadının pembe yüzü

dunkel

S.k: koyu, karaca

k: kara

gelb

S.k: sarı

k: sararmış

rosig

S.k: gül gibi, pembe, tavşan ağzı, gülrenk

k: pembemsi, pembe

Her dört renk sıfatımızda ise çevirmen kullanımı ön plana çıkarıyor ve kuralları aşıyor.

9. almanca

türkçe

mit ihren rosigen, etwas zu pembe biraz kısa
kurzen Fingern parmaklarıyla

rosig

S.k: gül gibi, pembe, tavşan ağzı, gülrenk

k: pembe

Yukardaki örneğimizde olduğu gibi "rosig", renk sıfatı olmadığı halde çevirmen bu sıfatı sanki renk sıfatıymış gibi kullanıyor. Serbest çeviri yapıyor.

10. almanca

türkçe

mit grauem Bart

kır sakallı

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, külrengi, kır

k: kır

11. almanca**türkçe**

sah ich den dunkelgrauen

koyu gri gökyüzünü

Himmel

görüyordum

dunkelgrau

S.k: gri, füme, kurşuni, kurşun renkli

k: koyu gri

Bu renk sıfatımızın karşılığını sözlüklerde yukarıdaki gibi buluyoruz. Ancak yazar "koyu gri" sıfatını kullanarak "kullanımı" tercih ediyor.

12. almanca**türkçe**

Im sanften, braunen Blick

hizmetçinin tatlı, elâ

bakışlarında

braun

S.k: kahverengi, esmer

k: elâ

Burada çevirmen tamamen Türk toplumunun yapısını, kültürünü ve bu kelimeyi kullanım biçimini göz önünde tutarak çevirmiştir.

13. almanca**türkçe**

hat rote Backen

al aldı yanakları

rot

S.k: kırmızı, kızıl, al

k: al

Bu renk sıfatımızın karşılığı sözcüklerimizde olmasına rağmen "rot" sıfatının ilk anlamı değildir. Çevirmen yine burada sanat yaparak dil kullanımını ön plana çıkarmıştır.

14. almanca

türkçe

Und ich legte meine Hand auf ve elimi çocuğun açık
das stumpfe Blondhaar des kumral, güdük saçlarına
Kindes koydum

blondhaarig

S.k: sarı (açık kumral) saçlı, lepiska saçlı

k: açık kumral

15. almanca

türkçe

gelblich oder bräunlich sarımsı veya boz bulanık

gelblich

S.k: sarımsı, sarımtırak, sarıca, saz renginde

k: sarımsı

bräunlich

S.k: esmerimsi, esmerce, karaca

k: boz bulanık

Bräunlich sıfatını yine yazarımız kullanımı tercih ederek çevirmiştir.

16. almanca

türkçe

dunkelgrüne Scheine, Koyu yeşil, açık yeşil ve
hellgrüne, blaue, mavi banknotlar

dunkelgrün

S.k: koyu yeşil

k: koyu yeşil

hellgrün

S.k: açık yeşil, filizi

k: açık yeşil

blau

S.k: mavi

k: mavi

17. almanca**türkçe**

diese dunklen, harten Augen 0 siyah, katı gözleri

dunkel

S.k: koyu, karaca

k: siyah

Burada da çeviride farklılık görüyoruz.. Kullanım ve üslûb ağır basmış.

18. almanca**türkçe**

diese flimmernden blauen

Mavi, sarı bu yanar-döner

und goldenen Kugeln

küreler

grell gemaltem Ton

göz alıcı renklere boyanmış

blau

S.k: mavi

k: mavi

goldfarbig

S.k: altın sarısı, altuni

k: sarı

grell

S.k: (Ton) keskin, şiddetli

k: göz alıcı

"Goldfarbig" ve "grell" sıfatlarında çevirmen normları aşıyor.

19. almanca

türkçe

gelblich gestrichener

sarı boyalı

gelblich

S.k: sarımtrak, sarımsı, sarıca, saz renginde

k: sarı

Çevirmen "gelblich" sıfatını "gelb" sıfatı yerine kullanmış burada. Kuralları aşıyor.

20. almanca

türkçe

gelbliches Licht

sarımtırak bir ışık

gelblich

S.k: sarımtırak, sarıca, saz renginde

k: sarımtırak

21. almanca

türkçe

die rötlichen, entzündeten

hafif kızarmış göz

Lider

kenarlarını

rötlich

S.k: kırmızımsı, kırmızımtırak, kızılımsı, kızılca

k: hafif kızarmış

Renk sıfatımız "rötlich" türkçeye çevrilişinde yanına eklenen "hafif" sıfatıyla biraz değişikliğe uğramış.

22. almanca

türkçe

seinen blassen, erhobenen

solgun kalkık elleri

Händen

bläss

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış, bitkin, renksiz, rengi uçmuş, benzi uçmuş (sararmış), uçuk (saz) benizli, kül gibi.

k: solgun

23. almanca**türkçe**

als sie in das graue Licht trat gri ışığa girince

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, külrengi, kır

k: gri

24. almanca**türkçe**

einer rötlichen, schlecht onarım görmüş kırmızımtırak
ausgeflickten Mauer bir duvar

grelle Blitze göz kamaştıran ışıklar

rötlich

S.k: kırmızımtırak, kırmızımsı, kızılımsı, kızılca

k: kırmızımtırak

grell

S.k: göze batan; çok parlak, göze batan bir renkle boyanmış

k: göz kamaştıran

Sözlük karşılığı yukarda verildiği gibi olmasına rağmen çevirmen yine farklı biçimde ifade kullanıyor.

25. almanca**türkçe**

im grauen Dunkel alaca karanlıkta

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, kır

k: alaca

Yazar "grau" sıfatını çevirirken her defasında da asıl anlamdan farklı bir anlam kullanmıştır.

26. almanca**türkçe**

an dem knallrot gafärbten

çiy kırmızı şekeri

Stück Zucker

knallrot

S.k: kıpkırmızı, kıpkızıl, göze çarpan (dikkati çeken)

kırmızı

k: çiy kırmızı

Çevirmen yine kendi üslubunu öne çıkararak sıfatı farklı bir şekilde kullanmıştır.

27. almanca**türkçe**

dieser frischen, blonden

bu sarımsı, gevrek franca-

Brötchen

lacıkların

blond

S.k: sarı, sarışın, blont

k: sarımsı

"Blond" sıfatının karşılığına baktığımızda "sarımsı" sıfatını bulamıyoruz.

28. almanca**türkçe**

und die winzigen grauen Strähnen

ama şakaklarımda kumral

an meinen Schläfen, die dem Blond

saçlarıma gümüşümsü bir

einen silbigeren Schimmer geben

parıltı veren yol yol

küçük ağarmalar

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, kır

k: ağarmalar

blond

S.k: sarı, sarışın, blont

k: kumral

Her iki örneğimizde yine çevirmenin normları aşarak serbest bir çeviriye girdiğini ve sanatını ön plana aldığını görüyoruz.

29. almanca

türkçe

und sofort breitet sich im
klaren Wasser eine milchige
Wolke aus

ve duru suyun üstünde hemen
süt rengi, bulanık bir,
tabaka beliriyor

milchig

S.k: sütümsü, süt gibi

k: süt rengi

"süt rengi" sıfatının karşılığı "Milchfarbe" dir. Burada çevirmen yine "kullanımı" tercih ediyor.

30. almanca

türkçe

gelbe Frauen an träge dahin-
fliessen den Strömen
Wäsche waschen

uyuşuk, hantal, akıp giden
su başlarında çamaşır
yıkayan sarı kadınlar

Sehe schwarze Frauen
braune Frauen sehe ich
und meine weissen
Schwestern

siyah kadınlar görüyorum
Esmer kadınlar görüyorum
Ve beyaz kız kardeşlerimi
görüyorum

gelb

S.k: sarı

k: sarı

schwarz

S.k: siyah, kara, karar(tıl)mış

k: siyah

braun

S.k: kahverengi, esmer

k: esmer

weiss

S.k: beyaz, ak

s: beyaz

Dört renk sıfatından sadece "braun" da kullanımı tercih etmiş çevirmen.

31. almanca

türkçe

Ein Mann mit weissem Haar

Ak saçlı bir adam

weiss

S.k: beyaz, ak

k: ak

Çevirmen çeviri yaptığı yıllardaki "ak" sıfatını kullanarak, sıfatın tam karşılığı olan "beyaz" ı ikinci plana atmıştır.

32. almanca

türkçe

Ihre schwarzen Überhänge über sarımtırak beyaz kisveleri den gelblichweissen Habits üzerinde siyah cüppeleri

schwarz

S.k: siyah, kara, karar(tıl)mış

k: siyah

gelblichweiss

S.k: yok

k: sarımtırak beyaz

Sıfatın karşılığını sözlüklerde bulamıyoruz. Ancak yazarın bu bileşik sıfatı motomot çevirerek kullandığını görüyoruz.

33. almanca**türkçe**

Zusammenwirken von Schwarz
und Weiss

siyahla beyazın güzelce
uyuşması

Schwarz

S.k: siyah, kara, karar(tıl)mış

k: siyah

weiss

S.k: beyaz, ak

k: beyaz

34. almanca**türkçe**

flimmerndem Grau den

uçuşan gri pırıltılarla

Jungen sehr blass

çok renksizdi çocuk

in seinem blauen Anzug

Mavi elbisesi

grünen Zweig

yeşil dalı

Kindergesicht war blass

çocuk yüzü solgundu

die mein dunkles Haar hat

Siyah saçlarını

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, kır

k: gri

bläss

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış, bitkin, renksiz, rengi uçmuş, bozuk çehreli, benzi uçmuş (sararmış), uçuk (saz) benizli, kül gibi

s: renksiz

blau

S.k: mavi

k: mavi

grün

S.k: yeşil

k: yeşil

bläss

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış, bitkin, renksiz, rengi uçmuş, bozuk çehreli, benzi uçmuş (sararmış), uçuk (saz) benizli, kül gibi

k: renksiz

dunkel

S.k: koyu, karaca

k: siyah

Bu örneklerimizde "bläss" ve "dunkel" sıfatlarında çevirmen sanat yaparak kullanımı tercih etmiştir.

35. almanca

türkçe

das einen sehr grünen Pullover

Yemyeşil bir kazakla

grün

S.k: yeşil

k: yemyeşil

Yazar burada "grün" sıfatının önüne gelen "sehr" pekiştirme sıfatından dolayı "yemyeşil" pekiştirme sıfatı elde etmiştir

36. almanca

türkçe

blasse Geschöpfe beide

ikisi de renksiz, solgun
çocuklar

blasse

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış,
bitkin, renksiz, rengi uçmuş, bozuk çehreli,
kül gibi, uçuk (saz) benizli

k: renksiz, solgun

Buradaki durum ise daha farklı. Çevirmen kullanımında, blasse sözcüğünün sözlük karşılıklarında olan ikisini; "renksiz" ve "solgun"u kullanmıştır.

37. almanca

türkçe

Ich sah eine Gruppe weiss-
gekleideter Männer

Beyazlar giyinmiş bir grup
adam gördüm

weissgekleidet

S.k: beyazlar giyinmiş

k: beyazlar giyinmiş

38. almanca

türkçe

gelbe Suppe

sarı çorba

gelb

S.k: sarı

k: sarı

39. almanca

türkçe

den dunkelroten Stift

koyu kırmızı rujun

dunkelrot

S.k: yok

k: koyu kırmızı

Bu renk sıfatımızı sözlüklerimizde bulamadık. Ancak yazar "koyu kırmızı" olarak çevirmiş. Anlaşılacağı üzere kullanım söz konusudur.

40. almanca

türkçe

Ich werde glühend rot

kıp kırmızı oluyor

glühend rot

S.k: kıp kırmızı oluncaya kadar kızdırılmış

k: kıp kırmızı

41. almanca

türkçe

über die bräunlichen

kahverengi dolambaç

Måndermuster

süslerde

bräunlich

S.k: esmerimsi, esmerce, karaca

k: kahverengi

Çevirmenin "kahverengi" olarak çevirdiği "kahverengi",

"braun" sıfatının karşılığıdır. Burada ise "bräunlich" in anlamından uzaklaşmıştır.

42. almanca

türkçe

Die Wände meines Zimmers
waren rötlich tapeziert
das grüne Muster in Form
eines Herzens war verblasst

Odanın duvarları pembe
duvar kağıtları kaplıydı
yürek biçimindeki yeşil
desenler solmuştu

rötlich

S.k: kırmızımtırak, kırmızımsı, kızılımsı, kızılca

k: pembe

grün

S.k: yeşil

k: yeşil

verblasst

S.k: rengi uçuk (dönük çalık), rengi uçmak, solmak

k: solmuş

Yine burada da "rötlich" ve "verblasst" sıfatları sözlük karşılıklarından farklı kullanılmıştır.

43. almanca

türkçe

bläulich marmoriert

mavimsi hareli

bläulich

S.k: mavimsi, mavımtırak, maviyi andıran

k: mavimsi

44. almanca

türkçe

der dunkelbraun gebeizt war

Koyu kahverengi bir ciladan
geçmiş

dunkelbraun

S.k: koyu kahverengi

k: koyu kahverengi

45. almanca

und betrachtet das blasse oder
Zufällig rotwangige weibliche
Wesen

türkçe

solgun ya da tesadüf
al yanaklı kadına
çevrilir

blass

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış,
bitkin, renksiz, rengi uçmuş, kül gibi, benzi uçmuş
(sararmış), uçuk (saz) benizli, bozuk çehreli

k: solgun

rotwangig

S.k: al yanaklı, elma gibi, kırmızı yanaklı

k: al yanaklı

Sadece "blass" sıfatımızda çevirmen dil kullanımına uygun çeviri yapmış.

46. almanca

Die Decken waren aus Wolle,
grünlich,

türkçe

Battaniyeler yündü, yeşile
çalıyordu.

grünlich

S.k: yeşilimsi, yeşilimtırak, fıstıki

k: yeşile çalıyordu

Yazar bu sıfatımızda uslubu ön plana çıkarıyor ve dil kullanımını tercih ediyor.

47. almanca

türkçe

und am Horizont qualmten
die Kamine schwarz in den
rötlichen Himmel hinein

ufukta ocakların dumanları,
kırmızımsı gökyüzüne siyah
siyah yükseliyordu

schwarz

S.k: siyah, kara, karar(tıl)mış

k: siyah

rötlich

S.k: kırmızımsı, kızılımsı, kırmızımtırak, kızılca

k: kırmızımsı

48. almanca

türkçe

das Rot des Himmels wurde
violett, schwarz

göğün kızılı mora, siyaha
dönmüş

rot

S.k: kırmızı, kızıl, al

k: kızıl

violett

S.k: menekşe rengi, vişne çürüğü, viyole

k: mor

schwarz

S.k: siyah, karaca, karar(tıl)mış

k: siyah

"Rot" ve "violett" sıfatlarımız esas anlamlarından farklı bir biçimde kullanılmıştır.

49. almanca

türkçe

seine Hände waren bräunlich elleri esmerimsi
 und das helle Blau seiner ve gözlerinin açık
 Augen mavisi

bräunlich

S.k: esmerimsi, esmerce, karaca

k: esmerimsi

hellblau

S.k: açık mavi

k: açık mavi

50. almanca

türkçe

der Mann mit dem schwarzen kirli yüzlü adam
 Gesicht

schwarz

S.k: siyah, karaca, karar(tıl) mış, (schmutzig) pis, kirli

k: kirli

Ellinci cümlemizi okursak buradaki "schwarz" sıfatı, "schmutzig" sıfatını karşılamaktadır. Çevirmen dil normuna uygun çeviri yapmıştır.

51. almanca

türkçe

auf den pflaumenblauen Grund erik mavisi zemine

pflaumenblau

S.k: yok

k: erik mavisi

Sözlüklerde bulamadığımız bu sıfatımızda yazar kullanımı tercih ediyor.

52. almanca

türkçe

mit gelblichem Gesicht sarımtırak yüzlü

gelblich

S.k: sarımtırak, sarımsı, sarıca, saz renginde

k: sarımtırak

53. almanca

türkçe

Die grauen Mauern

puslu duvarlar

und die schmale, graue

Gökyüzünün dar ve puslu

Strasse des Himmels

yolunun

ein blasser Mädcheninger

Solgun yüzlü bir kızın

parmakları

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, kır, kül rengi

k: puslu

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, kır, kül rengi

k: puslu

blass

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış,

bitkin, renksiz, rengi uçmuş, beti benzi uçmuş

(sararmış), kül gibi

k: solgun

Bu örneğimizde her üç renk sıfatında çevirmen tamamen sanatını kullanıyor ve renklerin gerçek karşılıklarından uzaklaşıyor.

54. almanca

türkçe

hingen schwärzliche Flocken

siyahça toz topakları

sarkıyordu

schwärzlich

S.k: siyahımsı, karaya bakan, siyahımtırak, siyaha çalan, karaca, karaya bakan

k: siyahça

Çevirmen uslûb farkı yüzünden farklı kullanıyor sıfatı.

55. almanca

türkçe

als ich das blasse, runde

bir rahibin solgun,

Bauerngesicht eines

değirmi köylü yüzünü

Priesters erkannte

seçince

blass

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış, bitkin, renksiz, rengi uçmuş, uçuk (saz) benizli, kül gibi

k: solgun

Birçok "blass" örneğimize olduğu gibi bu örnekte de kullanım söz konusu.

56. almanca

türkçe

die milde Röte des Ewigen

Meryem Ana kandilinin tatlı

Lichtes

kızartısını

als ich vor der schwarzen

kara tahtayla karşılaşıncı

Tafel stand

die Röte

S.k: kızılık, kırmızılık, allık

k: kızartı

schwarz

S.k: siyah, karaca, karar(tıl)mış

k: kara

Bu cümlemizdeki sıfatlarımız da sözlük karşılıklarından farklı kullanılmıştır.

57. almanca

türkçe

nür sein Haar, blond, fast
stumpf

Yalnız kurmal, hemen hemen
güçük saçlarını

blond

S.k: sarı, blont, sarışın

k: kumral

Sözlük karşılığında farklı bir sıfat kullanılıyor burada.

58. almanca

türkçe

das Gelb vom Nikotin

nikotin sarılığını

gelb

S.k: sarı

k: sarı

59. almanca

türkçe

die rötlichen Lider

kızarıklık göz kapakları

rötlich

S.k: kırmızımsı, kızılımsı, kırmızımtırak, kızılca

k: kızarıklık

"Rötlich" sıfatının sözlük karşılığında dört ayrı sıfat bulunmasına karşın çevirmen bunlara yaklaşık anlam taşıyan başka bir sıfat kullanıyor.

60. almanca

türkçe

dass sie blond sein musste

sarışındı herhalde

blond

S.k: sarı, sarışın, blont

k: sarışın

Öncelikle cümlenin eksik çevrilmiş olmasını belirtmemiz gerekiyor. Almanca cümlenin "ihre Haut von zwiebeliger Zartheit" olan kısmı türkçeye çevrilmemiş. Bunu takiben sıfatın dil kullanımı dahilinde çevrildiğini görüyoruz.

60. almanca**türkçe**

Ich sah auf den weisslichen Salak çocuğun akçıl

Schopf des Blöden perçemlerine baktım

weisslich

S.k: beyazımsı, beyazımtırak, akça, akçıl

k: akçıl

Yazar bulunduğu ve kitabı çevirdiği yıllardaki türk toplumunun kullandığı sıfatı kullanıyor ve "akçıl" diyor.

61. almanca**türkçe**

ich beobachtete ihre weissen, beyaz, ufak ve çocuksu

sehr kleinen, kindlichen Hände ellerini seyrettim

ein wenig gelblich hafif sarıya çalıyordu

auszüngelnden Flamme des koyu kırmızı bir ruj

dunkelrot gefärbten Mundes parıltısı vardı dudaklarında

weiss

S.k: beyaz, ak

k: beyaz

gelblich

S.k: sarımtırak, sarımsı, sarıca, saz renginde

k: sarı

dunkelrot

S.k: yok

k: koyu kırmızı

Dunkelrot sıfatı sözlüklerde olmamasına rağmen çevirmen "koyu kırmızı" olarak çevirmiş. Yine "gelblich" sıfatını da "gelb" sıfatı gibi çevirmiş. Üslub ön plâna çıkmış burada.

63. almanca

türkçe

gelblich gefärbt

sarımtırak bir renge

boyanmış

gelblich

S.k: sarımtırak, sarımsı, sarıca, saz renginde

k: sarımtırak

64. almanca

türkçe

eine braune Melodie

kahverengi bir melodi

braun

S.k: kahverengi, esmer

k: kahverengi

65. almanca

türkçe

diese sehr leicht weisse
Hand

bu çok hafif beyaz eli

weiss

S.k: beyaz, ak

k: beyaz

66. almanca

türkçe

rötlich entzündete Lider

kızarıklık ve iltihaplıydı
göz kapakları

rötlich

S.k: kırmızımsı, kırmızımtırak, kızılımsı, kızılca

k: kızarıklık

Elli dokuzuncu örneğimizde olduğu gibi, burada da çevirmen kullanımı tercih ediyor.

67. almanca

türkçe

den grünen Hut

yeşil şapkasını

rötlichem Gulasch

kırmızımsı gulası

grün

S.k: yeşil

k: yeşil

rötlich

S.k: kırmızımsı, kırmızımtırak, kızılımsı, kızılca.

k: kırmızımsı

68. almanca

türkçe

Dieses blasse Gesicht

bu solgun yüzü

das weissliche Haar

bu akçıl saçları

blass

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış,
bitkin, renksiz, rengi uçmuş, uçuk (saz) benizli,
kül gibi, bozuk çehreli

k: solgun

weisslich

S.k: beyazımsı, beyazımtırak, akça, akçıl

k: akçıl

Her iki renk sıfatımız da dil normunu aşıyor.

69. almanca

türkçe

hellbraune Stühle

Açık kahverengi iskemlelerin

hellbraun

S.k: açık (donuk) kumral, kumral

k: açık kahverengi

Yazar burada "hell"in karşılığı olan "açık" ve "braun"nın karşılığı olan "kahverengi"yi kullanarak S.k'dan farklı bir renk sıfatı elde ediyor.

70. almanca

türkçe

weissliche Karpfen

akçıl sazan balıklarına

helles grünes Wasser

duru gri suda

weisslich

S.k: beyazımsı, beyazımtırak, akça, akçıl

k: akçıl

grün

S.k: yeşil

k: gri

Bu örneğimizde tamamen dil kullanımı hâkimdir.

71. almanca

türkçe

grünlichgrau verfilztes

yeşilimsi gri bağlamış

Gebüsch

çalıların

rötlichen Schimmer

pembe parıltısıyla

grünlichgrau

S.k: nohudî

k: yeşilimsi gri

rötlich

S.k: kırmızımsı, kırmızımtırak, kızılımsı, kızılca

k: pembe

Yukardaki cümlemizde olduğu gibi çevirmen tamamen üslubu ön plâna çıkarmış.

72. almanca

türkçe

Sie war dick und dunkel-
haarig

Şişman ve siyah saçlıydı
kadın

dunkelhaarig

S.k: karaşın

k: siyah

"Siyah"ın karşılığına baktığımızda "schwarz" sıfatını görüyoruz. Oysa çevirmen bu örnekte "dunkelhaarig" için "siyah" sıfatını kullanmış. Dunkelhaarig, siyahtan öte, diğer koyu renkli saçları olan kimseler için de kullanılabilir. Zaten sıfatımızın karşılığı "karaşın" dır. Dil normu bozulmuş.

73. almanca

türkçe

Um den bräunlichen Hals
trug sie ein Samtband
an dem schwarzen Band

Esmer boynundaki
siyah kadife kurdelânın
ucunda

bräunlich

S.k: esmerimsi, esmerce, karaca

k: esmer

schwarz

S.k: siyah, karaca, karar(tıl)mış

k: siyah

"Esmer" sıfatına karşılık "bräunlich" sıfatını tercih etmiş çevirmen. Oysa karşılığı bu değil. Burda dil kullanımı söz konusu.

74. almanca

türkçe

dichte Grün des Unkrauts

yaban otlarının sık güdük yeşilini

grün

S.k: yeşil

k: güdük yeşil

Çevirmen yine sanat yaparak normları bozuyor.

75. almanca

türkçe

ich sah sein schmales,
graues und müdes Gesichtİnce uzun, gri ve yorgun
yüzüne baktımsah zwischen den blassen
Lippen die schneeweisse
Zigarettesolgun dudakları arasında
bembeyaz sigarayı gördüm

grau

S.k: gri, boz, kurşuni, kül rengi, kır

k: gri

blass

S.k: sarı, sapsarı, solgun, soluk, sararmış, benzi atmış,
bitkin, renksiz, rengi uçmuş, uçuk (saz) benizli,
kül gibi

k: solgun

Diğer "blass"lı örneklerde olduğu gibi "dil kullanımı" söz konusu.

schneeweiss

S.k: bembeyaz, pamuk (kaymak, süt, sakız) gibi, süt
beyaz, duru beyaz

k: bembeyaz

76. almanca**türkçe**

eine rote Papierblume

kırmızı kağıt bir çiçek

rot

S.k: kırmızı, kızıl, al

k: kırmızı

77. almanca**türkçe**

ich sah das rote entzündete

kızarıklık iltihaplı dişlerine

Zahnfleisch

baktım

rot

S.k: kırmızı, kızıl, al

k: kızarıklık

Bu örnekte de dil kurallarına uyulmadığını görmekteyiz.

78. almanca**türkçe**

blonde Locken

Sarışın perçemleri

blond

S.k: sarı, blont, sarışın

k: sarışın

Çevirmen burada üslubunu kullanıyor. Yani "dil kullanımı"
söz konusu.

79. almanca**türkçe**

blondes Haar fiel ihm

sarı saçları alnına

in die Stirn

döküldü

blond

S.k: sarı, blont, sarışın

k: sarı saçları

Bir önceki örnekte geçen renk sıfatımız "blond" burada da var. Çevirmen bu örneğimizde "blond" için başka bir sıfat tamlaması kullanıyor. Kuralları aşıyor diyoruz kısaca.

80. almanca**türkçe**

seine hageren, muskulösen

adeleli, sıska kolları

Arme waren ganz weiss

bembeyazdı

weiss

S.k: beyaz, ak

k: bembeyaz

Çevirmen burada "ganz" pekiştirme sıfatından dolayı "bembeyaz" sıfatını kullanıyor.

81. almanca**türkçe**

das rötliche Licht

kırmızı lamba

rötlich

S.k: kırmızımsı, kırmızımtırak, kızılımsı, kızılca

k: kırmızı

Çevirmen "rötlich" sıfatının yerine "rot" sıfatını kullanmayı tercih ediyor.

82. almanca**türkçe**

ein Stück grünlich

Karşımda yeşilimsi boyalı

gefärbter Mauer.

bir duvar parçası

mit einer schokoladenfarbenen çikolata renginde bir
Borte pervaz

dunkelbraun in das helle açık yeşilde koyu
Grün hineingemalt ein kahverengi bir yazı
Spruch vardı

grünlich

S.k: yeşilimsi, yeşilimtırak, fıstıkî
k: yeşilimsi

schokoladenfarben

S.k: çikolata renginde
k: çikolata renginde

dunkelbraun

S.k: koyu kahverengi
k: koyu kahverengi

hellgrün

S.k: açık yeşil
k: açık yeşil

83. almanca

widerliche, dunkelbraune
Würste verschwammen braun
an der Wand

dunkelbraun

S.k: koyu kahverengi
k: koyu kahverengi

braun

S.k: kahverengi, esmer
k: esmer

türkçe

koyu kahverengi ve iğrenç
sosisler esmer esmer
duvara dağılıyor

İkinci renk sıfatımız "braun"ın ilk anlamı "kahverengi" olmasına rağmen çeviride "esmer" kullanıldığını görüyoruz.

84. almanca

türkçe

ich sah meine Brust das
schmutzigbraune Leder
meiner Schuhe

Göğsümü, ayakkaplarımın
kirli kahverengi derisini
gördüm

schmutzigbraun

S.k: yok

k: kirli kahverengi

"Schmutzigbraun" nun sözlük karşılığını bulamıyoruz. Ancak "schmutzig" ve "braun" dan oluşan bu renk sıfatında çevirmen serbest üslub kullanıyor.

85. almanca

türkçe

Die gelbliche Farbe ihres
Gesichts war dunkler
durchgeschlagen, machte
ihre Haut fast bräunlich;
das Weisse ihrer Augen

Yüzünün hafif sarılığı
daha da koyu dışa vurmuş,
tenini bayağı esmerleş-
tirmişti;
gözlerinin beyazı

gelblich

S.k: sarımtırak, sarımsı, sarıca, saz renginde

k: hafif sarı

dunkel

S.k: koyu, karaca

k: koyu

bräunlich

S.k: esmerimsi, esmerce, karaca

k: esmer

weiss

S.k: beyaz, ak

k: beyaz

Örnek cümlemizdeki renk sıfatlarında "bräunlich" ve "gelblich" sıfatlarında çevirmen dil kullanımını tercih etmiştir.

86. almanca**türkçe**

der Himmel war schon
dunkelgrau

gökyüzü koyu griydi az
önce

Jetzt war er mit schneeweissen
Fallschirmen bedeckt

şimdi bembeyaz paraşütlerle
karlanmıştı

rote flatternde Fahne

kırmızı dalgalanan bir
bayrak

dunkelgrau

S.k: gri füme, kurşunî, kurşun renkli

k: koyu gri

schneeweiss

S.k: kar gibi beyaz

k: bembeyaz

rot

S.k: kırmızı, kızıl, al

k: kırmızı

"Dunkelgrau" sıfatının karşılığını sözlüklerden baktığımızda yukarıda verilenler gibi buluyoruz. Buna karşın "koyu gri" olarak kullanıldığını görüyoruz. "Schneeweiss" ise "bembeyaz" olarak çevrilmiş. Oysa

önceki pekiştirme sıfatlarımızda, renk sıfatından önce "ganz", "sehr" gibi kuvvetlendirici sıfatlar vardı. Bu durumda çevirmen yine uslûbunu ön plâna çıkarıyor.

87. almanca

türkçe

wie eine zerfetzte Abendröte kopuk akşam kızartıları gibi
grosse rote Gummivögel bu büyük, kırmızı ve
lastikten kuşların

Abendröte

S.k: akşam kızıllığı, güneşin batması, grup

k: akşam kızartıları

rot

S.k: kırmızı, kızıl, al

k: kırmızı

Çevirmen "akşam kızıllığı" sıfat tamlamasını "akşam kızartıları" şeklinde bir kullanımı tercih etmiştir.

88. almanca

türkçe

einer Schaubude, die blau Mavi perdeler kaplı bir
verhangen war gösteri kulübesinin

blau

S.k: mavi

k: mavi

89. almanca

türkçe

Dann kam es giftgelb Sonra zehir sarısı bir
cümle belirdi

giftgelb

S.k: yok

k: zehir sarısı

Sözlüklerde bulamadığımız "giftgelb" zehir sarısı olarak çevrilmiş. Kullanım söz konusu.

90. almanca**türkçe**

Völlig schwarz alles

simsiyahı her taraf

schwarz

S.k: siyah, karaca, karar(tıl)mış

k: simsiyah

"Schwarz" sıfatının önünde "völlig" kelimesi durmasından dolayı çevirmen simsiyah olarak çevirmeyi uygun görmüş. Biz burada dil kullanımı söz konusudur diyoruz.

91. almanca**türkçe**

Sie war sehr dunkel und
gross

Siyah saçlı, uzun boyluydu
kadın

dunkel

S.k: koyu, karaca

k: siyah

Yukarda da görüldüğü gibi renk sıfatının sözlük karşılığı ile kullanım birbirini tutmuyor. Yine "dunkel" sıfatının önündeki sehr kuvvetlendirici sıfatı "koyu" kelimesini siyaha dönüştürüyor çevirmene göre.

92. almanca**türkçe**

sah über dem Bahnhof das

garın üzerinde şafağın

helle Grau des Morgendämmers

keskin gri parıltısını gördüm

hellgrau

S.k: gri, açık boz veya gümüşî

k: keskin gri

Görüldüğü gibi "hellgrau" sıfatını çevirmen "keskin gri" olarak çevirmiş. Yani "hell" in türkçesini "keskin" olarak kullanıyor.

93. almanca**türkçe**

gelblich schimmernde

Kadranlar hafif sarı

Scheiben

parıldıyordu

gelblich

S.k: sarımtırak, sarımsı, sarıca, saz renginde

k: hafif sarı

Burada da "sarımtırak" yerine "hafif sarı" tamlamasını kullanarak üslubu öne çıkarıyor.

94. almanca**türkçe**

in der grauen Dunkelheit

alaca karanlıkta

grau

S.k: gri, boz, kurşunî, kir, kül rengi

k: alaca

Önceki örneklerde olduğu gibi bu örneğimizde de "grau" için çok farklı bir karşı sıfat kullanılmıştır.

95. almanca**türkçe**

ein kleines Mädchen mit

Sarışın saçları iki örgü

blonden Zöpfen

küçük bir kız çocuğu

blond

S.k: sarı, blont, sarışın

k: sarışın saçları

Sözlük karşılığına baktığımız zaman dört sıfatla karşılaşıyoruz. Çevirmen bu dört sıfattan ikisini kullanarak tek bir sıfat tamlaması ortaya koymuştur.

96. almanca**türkçe**

den violetten Schleier

menekşe rengi tülünü

violett

S.k: menekşe rengi, vişne çürüğü, viyole

k: menekşe rengi

97. almanca**türkçe**

Die Hanke ist gross, hager
und dunkel

Hanke uzun boylu, zayıf
ve esmerdir

dunkel

S.k: koyu, karaca

k: esmer

Çevirmen burada "dunkel"ın anlamını vermeyip başka bir renk sıfatının karşılığını kullanmıştır.

98. almanca**türkçe**

die tadellose Weisse
seines Kragens

yakasının hiç kusursuz
beyazlığı

mit der violette Rand über
die Soutane hinauszieht

rahip elbisenin üzerinde
görülen menekşe rengi
kenarın

weiss

S.k: beyaz, ak

k: beyaz

violett

S.k: menekşe rengi, vişne çürüğü, viyole

k: menekşe rengi

99. almanca**türkçe**

den grünen Rock

yeşil etekliğini

die Schabigkeit ihrer

kahverengi ve eskimiş

braunen Jacke

ceketini

sah ihren grünen Hut

yeşil şapkasını gördüm

grün

S.k: yeşil

k: yeşil

braun

S.k: kahverengi, esmer

k: kahverengi

grün

S.k: yeşil

k: yeşil

100. almanca**türkçe**

er trug ein blau-rot-grünes

mavili, kırmızılı, yeşilli

Köppilief

bir kep giymişti

blau

S.k: mavi

k: mavili

rot

S.k: kırmızı, kızıl, al

k: kırmızılı

grün

S.k: yeşil

k: yeşilli"(23)

Üç renk sıfatımızı da çevirmen tam Türk toplumunun kullandığı biçimde çevirmiş.

Görüldüğü gibi, yukarıda verilen renklerin Türkçe karşılıklarını farklı iki sözlükten vermiş bulunuyoruz. Aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere çevirmen zaman zaman dil kurallarına uymuş, genelde ise bu normları aşarak, türk toplumunun kültür ve konuşma biçimini göz önünde tutmuştur. Biz bunu daha iyi görmek amacıyla aşağıdaki tabloyu vermeyi uygun bulduk.

(23) Deutsch-Türkisches Wörterbuch. Almanca-Türkçe Sözlük von Karl Steuerwald. Otto Harrassowitz Wiesbaden 1974; Almanca-Türkçe Büyük Lügât Grosses, Deutsch-Türkisches Wörterbuch (A-Z). Arif Cemil Denker, Dr. Bülent Davran. Kanaat Kitabevi, Nebioğlu Matbaasında Basılmıştır. İstanbul, 1966.

Tablo -I

Renk Sıfatlarının Sözlük ve Yazarın Çevirisindeki Karşılıkları

	Steuerwald	Denker- Davran	Yazarın Çevirisi
Abendröte f	akşam kızılığı	güneşin batması grup, akşam kızılığı	akşam kızartıları
blass	sarı, solgun, beti benzi uçmuş (sararmış), renksiz, uçuk (saz) benizli, kül gibi	sapsarı, solgun soluk, sararmış benzi atmış, rengi uçmuş, bitkin, bozuk çehreli	solgun, renksiz
blau	mavi	mavi	mavi
bläulich	mavimsi, mavimtırak	mavimtırak, maviyi andıran	mavimsi
blond	sarı, blont	sarışın	sarımsı, kumral
blondhaarig	sarı saçlı, lepiska saçlı	sarı(açık kumral) saçlı	sarışın saçlı açık kumral
braun	kahverengi, esmer (Gesichtsfarbe) buğday rengi	kahverengi, esmer	kahverengi, elâ, esmer
bräunlich	esmerimsi, esmerce, karaca	esmerimsi, esmerce	boz, bulanık, kahverengi, esme- rimsi, esmer

	Steuerwald	Denker- Davran	Yazarın Çevirisi
dunkel	koyu, karaca	koyu	esmer, kara siyah, koyu
dunkelbraun	koyu kahverenkli (Haut) esmer	koyu kahverengi	koyu kahverengi
dunkelgrau	gri, fûme, kurşuni, kurşun renkli	-	koyu gri
denkelgrün	koyu yeşil	-	koyu yeşil
dunkelhaarig	karaşın	-	siyah
dunkelrot	-	-	koyu kırmızı
gelb	sarı	sarı	sarı
gelblich	sarımsı, sarımtırak, sarıca, saz renginde	sarımtırak	sarımsı, sarı, sarımtırak, hafif sarı
gelblichweiss	-	-	sarımtırak beyaz
giftgelb	-	-	zehir sarısı
glühend rot	-	kıpkırmızı oluncaya kadar kızdırılmış	kıpkırmızı
goldfarben	altunî, altın	altın sarısı	

	Steuerwald	Denker- Davran	Yazarın Çevirisi
grau	gri, kül rengi, boz, kurşunî, (Haar) kır	kurşunî, boz, kır	kaygılı, yaşlı, üzgün, kır, gri, alaca, ağarma, puslu
grell	çok parlak, göze batan, acı(Ton) keskin, şiddetli	göze batan bir renkle boyanmış olan	göz alıcı, göz kamaştırıcı
grün	yeşil	yeşil	yeşil, yemyeşil yeşilli
grünlich	yeşilimsi, yeşilimtırak, fıstıkî	-	gri, güdük yeşil yeşile çalıyordu, yeşilimsi
grünlichgrau	nohudî	-	yeşilimsi gri
hellblau	açık mavi	açık mavi	açık mavi
hellgrau	gri	açık boz veya gümüşî	keskin gri
hellgrün	filizî	açık yeşil	açık yeşil
knallrot	kıpkırmızı, kıpkızıl	göze çarpan (dikkati çeken) kırmızı	çiy kırmızı
milchig	sütümsü	süt gibi	süt rengi
pflaumenblau	-	-	erik mavisi

	Steuerwald	Denker- Davran	Yazarın Çevirisi
rosa	pembe, tavşan ağzı, gülrenk	gülrengi, pembe	pembe
rosig	=rosa	gül gibi	pembemsi, pembe
rot	kırmızı, kızıl, al	kırmızı, kızıl, al	al, kızıl, kızarık kırmızı, kırmızılı
rotwangig	al yanaklı, elma gibi	kırmızı yanaklı	al yanaklı
Röte f	kızılılık, kırmızılık, allık	kızılılık, kırmızılık, allık	kızartı
rötlich	kırmızımsı, kırmızımtırak, kızılımsı, kızılca	kırmızımsı, kırmızımtırak, kızılımsı, biraz kızıl (kırmızı) kızılca, kırmızıca	pembe, hafif kızarmış, kırmızımtırak, kırmızımsı, kızarık, kırmızı
schmutzigbraun	-	-	kirli kahverengi
schneeweiss	bembeyaz, pamuk (kaymak, süt, sakız) gibi, sütbeyaz, duru beyaz	kar gibi beyaz	bembeyaz

	Steuerwald	Denker- Davran	Yazarın Çevirisi
schokoladen- farben	-	çikolata renginde	çikolata renginde
schwarz	siyah, kara (schmutzig) pis, kirli	siyah, kara karar(tıl)mış	siyah, kirli, kara simsiyah
schwärzlich	siyahımsı, siyahımtırak, siyaha çalan, karaca, karaya bakan	siyahımsı, karaya bakan	siyahça
verblasst	rengi uçuk (dönük çalık)	rengi uçmak, solmak	solmuş
violett	menekşe renginde vişne çürüğü viyole	menekşe rengi	mor, menekşe rengi
weiss	beyaz, ak	beyaz, ak	beyaz, ak, bembeyaz
weissgekleidet	beyazlar giyinmiş	beyazlar giyinmiş	beyazlar giyinmiş
weisslich	beyazımsı, beyazımtırak, akça, akçıl	-	akçıl

6. Sonuç

Çalışmanın ana konusu Almanca'da ve Türkçe'de renk sıfatları ve bu sıfatların dil normu (Sprachnorm) ve dil kullanımı (Sprachgebrauch) açısından incelenmesidir.

Buna göre araştırmamız içerik bakımından Karşılaştırmalı Dilbilim (Kontrastive Linguistik) araştırma ve sonuçlandırmalarıyla ilgili bulunmaktadır. Bu nedenle "giriş" bölümünde Karşılaştırmalı Dilbilim, Tarihçesi ve Bu Alanda Yapılan Diğer Çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Bir diğer aşamada Sıfatlara Genel Bakış, Almanca'da ve Türkçe'deki renk sıfatlarının yerleri belirlenmiş, dil normu ve dil kullanımı hakkında bilgi verilmiştir.

Bu çalışma için Heinrich Böll'ün "Und sagte kein einziges Wort" ve onun çevirisi "Ve o hiç bir şey demedi" den bir korpus alınmış ve karşılaştırılmıştır.

Korpustan elde ettiğimiz renk sıfatlarının karşılıklarını farklı tarihlerde basılmış iki sözlükten (Denker-Davran 1966, Karl Steuerwald 1974) türkçeye çevrilmiş olan renk sıfatlarıyla karşılaştırılmıştır.

Sonuç olarak; 1966 yılında türkçeye çevrilen bu eserde dil normlarının, dil kullanımı açısından aşıldığı ve 1966 yılının Türk toplumunun kültürüyle bugünkü Türk toplumunun kültürünün değişmeye uğradığı ve dil normunun da sabit kalmadığı, onunda değişime uğradığı sonucu ortaya konulmuştur.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- BÖLL, Heinrich : Und sagte kein einziges Wort.
Roman, 7. Auflage. Ungekürzte
Ausgabe Deutscher Taschenbuch
Verlag GmbH Co. KG. München,
1986.
- BÖLL, Heinrich : Ve o hiç bir şey Demedi. Çeviren:
Behçet NECATİGİL, Dizgi ve
baskı: Hüsnütabiat Matbaası.
Cağaloğlu, İstanbul, 1966.
- CIMILLI, Nükhet
- HARKORT, Liebe-Klaus : Sprachvergleich türkisch-deutsch
(publikation alfa) 3. Auflage,
Düsseldorf, Pädagogischer
Verlag Schwann, 1980.

- ERGENÇ, İclâl : Almanca ve Türkçe'nin Ses Yapılarının Karşılaştırılması. A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları No:345, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1984.
- ERGİN, Muharrem : Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi, Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım, İstanbul, 1988.
- ERGİN, Muharrem : Üniversiteler için Türk Dili, Boğaziçi Yayınları A.Ş. İstanbul, 1986.
- HELBIG, Gerhard
BUSCHA- Joachim : Deutsche Grammatik, Ein Handbuch für den Ausländerunterricht, 8. neubearbeitete Auflage. VEB Verlag Enzyklopädie, Leipzig, 1984.
- SELEN, Nevin : Toplumsal Dilbilime Giriş, T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Ya.No: 77, Eskişehir, 1989.

T AFLAN, Hikmet : Die Militärische Fachsprache im Deutschen und Türkischen, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lisans Üstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Batı Dilleri ve Edebiyatı (Alman Dili ve Edebiyatı) Bilim Dalı için öngördüğü Doktora Tezi olarak hazırlanmıştır. Ankara, Ağustos, 1988.

ÜLKÜ, Vural : Affixale Wortbildung im Deutschen und Türkischen, ein Beitrag zur deutsch-türkischen kontrastiven Grammatik, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları No: 294, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1980.

VARDAR, Berke : Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, Sevinç Basımevi, Ankara, 1980.

SÖZLÜKLER

DAVRAN, Bülent

DENKER, Arif Cemil : Almanca-Türkçe Büyük Lugât, Grosses Deutsch-Türkisches Wörterbuch (A-Z), Kanaat Kitabevi, Nefioğlu Matbaasında Basılmıştır. İstanbul, 1966.

STEUERWALD, Karl : Deutsch-Türkisches Wörterbuch,
Almanca-Türkçe Sözlük von
Karl Steuerwald, Otto Harrassowitz
Wiesbaden, 1974.